

Tornem el 5 de
setembre

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 551 del 18/07 al 05/09 de 2022 2,5 €

Muntanyes consumides

El fenomen de les curses a peu de llarga
distància tensiona l'equilibri mediambiental
i social dels territoris que les acullen

pàg. 4-11

/ PATOSSA

Suplement 'Naturistes'

Vuit pàgines sobre la
situació del moviment
naturista als Països Catalans.

Directa

periodisme cooperatiu
per la transformació social

EDITA
La Directa SCCL
Riera d'Escuder, 38, nau 1, planta 1
08028 Barcelona
Tel: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat
DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no racista, no sexista i no androcèntric. La DIRECTA no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

- QUI SOM?**
A fons
Maties Lorente i Eloi Latorre
Miralls
Gemma Garcia i Giuseppe Savino | miralls@directa.cat
Impressions
Laia Alsina i Albert Alexandre | opinio@directa.cat
Cruïlla
Guillem Martí i Tere Alberó | cruilla@directa.cat
Roda el món
Oriol Andrés i Joan Mas | internacional@directa.cat
Expressions
Jofre Figueras i Eloi Latorre | expressions@directa.cat
La indirecta
Àlex Romaguera i Mariana Cantero
Fotografia
Victor Serri | fotografia@directa.cat
Il·lustració
Maria Conill i Patricia Cornellana | il.lustracio@directa.cat
Correcció
Miriam Tijani | correccio@directa.cat
Edició
Maties Lorente i Eloi Latorre | edicio@directa.cat
Disseny gràfic i compaginació
Pau Fabregat | disseny@directa.cat
Projecte gràfic
Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat
Coordinació web
David Bou, Gemma Garcia i Jesús Rodríguez
Coordinació País Valencià
Ester Fayos | paisvalencia@directa.cat
Audiovisuals
Marta Pérez | audiovisuals@directa.cat
Administració i subscripcions
Jordi Vilaró | administracio@directa.cat
Difusió
Estel·la Marcos | directa@directa.cat
Publicitat i distribució
Irene Selvaggi | publicitat@directa.cat
Gestió web
Talaïos Koop.

MITJANS COL-LABORADORS:
El Setembre, La Rella, El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahòtsa, Soberanía Alimentaria i AraInfo

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció Barcelona redaccio@directa.cat
Redacció València paisvalencia@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Distribució distribucion@directa.cat

PORTADA: Patossa

La DIRECTA enguany hem rebut dues subvencions de la Generalitat de Catalunya, que representen un 5% del nostre pressupost. Per això hem de posar el seu logotip.

SUMARI

A FONS

4-11

Esgotament a la natura
L'auge de les curses a peu de llarga distància a la muntanya planteja debats sobre la capacitat dels territoris i els cossos. Per Clara Basiana i Eloi Latorre. Fotos d'Adriana Pimentel.

Turisme que toca sostre
Andreu Lloret repassa l'impacte de les expedicions comercials a l'Himàlaia. Per Andreu Lloret

MIRALLS

12-15

Entrevista a Gustavo Duch
Gemma Garcia conversa amb el coordinador de la revista *Soberanía alimentaria* sobre l'esgotament de la terra fèrtil, microbis, la guerra a Ucraïna o els efectes de la indústria porcina en la producció de cereals. Fotos de Miquel Muñoz.

IMPRESSIONS

16-18

Protegir els drets de la natura
Un article de Joan Manel del Llano i Susana Borràs-Pentinat. Il·lustració: Esther Aguilà.

Els bombers reclamen solucions
Un article de Marc Ferrer, de Bombers per la República. Il·lustració: Gerard Pla.

CRUÏLLA

19-21

Pedra seca en reconstrucció
Diversos col·lectius i professionals reivindiquen l'ofici artesanal de construir murs sense cap element d'unió entre les pedres, com un valor patrimonial i una alternativa al desenvolupament de les zones rurals. Un reportatge de Sara Romero.

RODA EL MÓN

22-26

Un altre guardià fronterer de la UE
Marc Español explica els acords en clau migratòria entre Brussel·les i el Caire.

Desarmar el silenci
Berta Ruai recull la memòria de cinc dones implicades en causes revolucionàries d'arreu del món.

Colòmbia, l'hora de Petro i Márquez
L'anàlisi de Berta Camprubí.

EXPRESSIONS

27-31

Camins artístics de cendra
Ivet Eroles repassa iniciatives d'intervenció i dinamització cultural sorgides a partir de focs forestals.

Un buit on poder triar
Un relat de Núria Romay il·lustrat per Mireia Pujol.

INDIRECTA

32

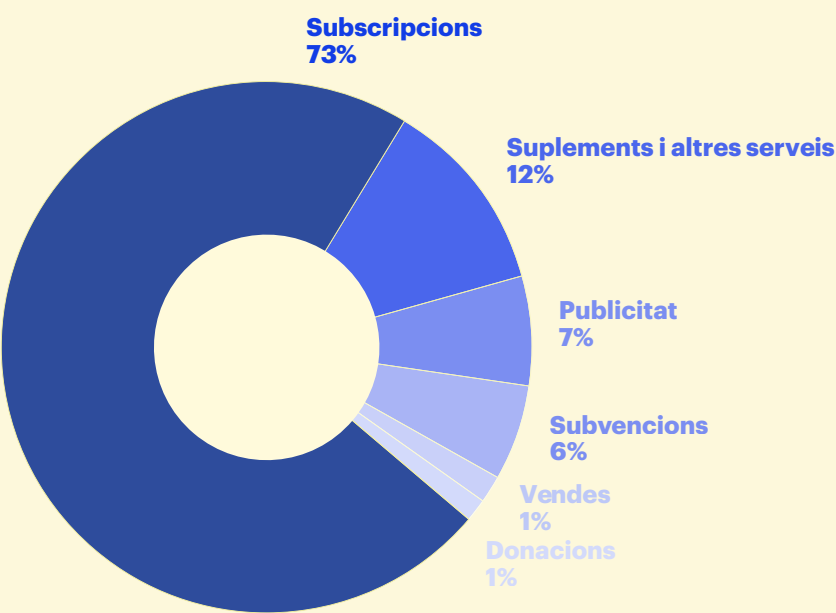

Entrevista amb Basilio Aragón
Àlex Romaguera conversa amb aquest camioner que s'ha convertit en un personatge mediàtic denunciant a través del seu canal de vídeos i a les xarxes socials la precarietat en la professió del transport per carretera i els abusos de les empreses del sector.

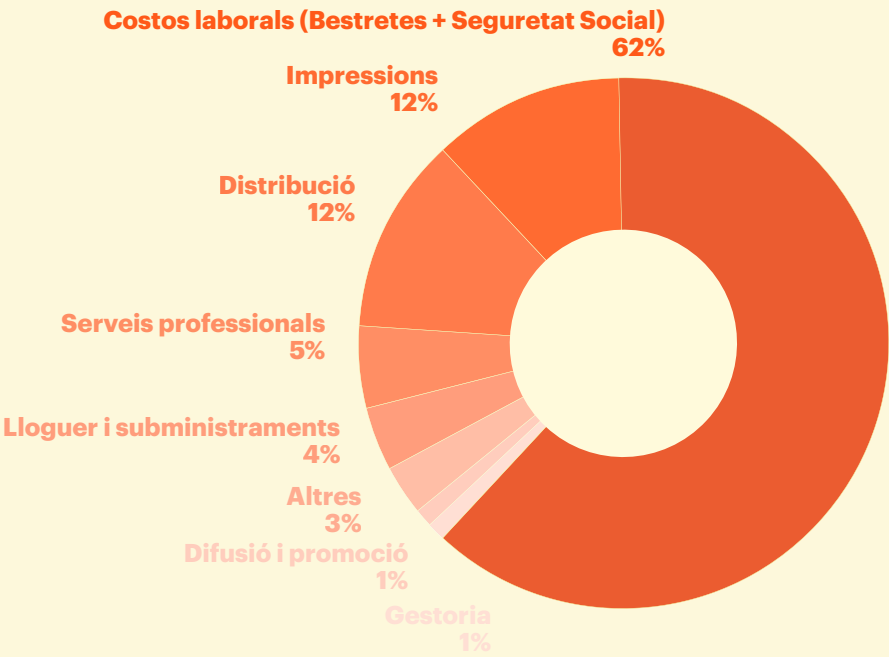
Comunitat Directacoop

Quan els números també són línia editorial

Ingressos: 349.163€

Despeses: 348.125€

Jordi Vilaró

Periodisme compromès, investigació, donar veu a la transformació social, vigilar el poder... Són segurament els principals qualificatius que ens venen al cap quan parlem de la DIRECTA. Però més enllà d'aquesta cara més visible s'amaga una estructura sense la qual no seria possible desenvolupar la feina periodística que caracteritza la DIRECTA. Aquesta estructura, sobre la qual recau el fet de prendre decisions tan cabdals com quina publicitat acceptem o quins serveis contractem, no pot estar exempta del mateix esperit crític que configura els articles que es publiquen de la DIRECTA. És per això que som cooperativa i és per això

que volem finançar-nos amb la nostra feina; amb recursos propis, amb la conseqüència directa del que fem i el que som. En aquesta pàgina us presentem el resum del tancament comptable de l'exercici 2021. Va ser un any complicat, postpandèmic i amb un incipient procés inflacionista (que ha acabat esclatant en el present 2022) que despulla totes les vergonyes del capitalisme més egoïstament salvatge. Malgrat tot, la DIRECTA és un projecte amb una base sòlida i ha pogut aguantar econòmicament totes les dificultats. Aquesta base sòlida sou qui ens esteu llegint: les subscriptores. En els gràfics que acompanyen aquest text veureu

que, un any més, la principal font d'ingressos de la cooperativa són les vostres quotes. Sense elles, els continguts que publica la DIRECTA no serien possibles. De subscriptores, ja en som més de 3.500 i això dona estabilitat i força al projecte. És una partida que cada any creix i avança amb pas curt però ferm. Som moltes, però voldríem ser-ne més. Si volem que la DIRECTA pugui mantenir la seva essència, el seu projecte, no podem perdre mai la independència financera. Ens finança qui ens llegeix i això és un valor innegociable per nosaltres. El 85% dels nostres ingressos provenen de recursos propis, és a dir, la suma de subscripcions, vendes i suplements.

La viabilitat del projecte, però, encara requereix aportacions alienes (publicitats, subvencions i donacions) per la seva sostenibilitat. Aquestes entrades no arriben a representar el 10% dels nostres ingressos i volem que continuï sent d'aquesta manera. Si això canviés, la DIRECTA ja seria una altra mena de projecte. De cara al futur volem una DIRECTA millor, amb unes condicions laborals més dignes per a qui hi treballa i hi col·labora, una producció de continguts de més qualitat i una distribució més ecològica. Tot plegat només serà possible si aconseguim consolidar i fer créixer el model econòmic autogestionari basat en les subscripcions. Ens hi ajudeu?

Natura en competició

L'auge de les curses a peu en plena muntanya obre el debat sobre l'ús dels entorns naturals com un producte de consum i genera polèmiques sobre els impactes ambientals i socials d'aquestes proves en diverses comarques

Eloi Latorre
Clara Basiana

Fa uns anys, quan algú anava corrent per la muntanya, tothom se'l mirava amb sorpresa; avui, quan algú hi va caminant, la gent se'l mira estranyada. Aquesta forma de parlar, òbviament exagerada, s'ha convertit en un comentari habitual, potser amb un punt autocrític, de les persones aficionades a les curses de muntanya -també conegudes amb l'anglisme *trails*-, una modalitat que ha viscut un auge inaudit en els darrers anys als Països Catalans. Kilian Jornet, l'especialista en la disciplina més important de casa nostra, guanyador diversos cops dels trails més importants del món, com el del Montblanc o el Pierra Menta, situa l'origen del boom cap al final de la primera dècada del segle XXI, amb la irrupció d'una nova generació de corredors joves de gran recorregut de la qual ell forma part, i que va coincidir "amb l'aparició de les xarxes socials, els blogs personals, els canals de vídeos" i altres noves formes de difusió "que li van donar molta visibilitat". S'hi pot afegir el fet de ser una pràctica relativament econòmica i l'impuls que hi van donar multinacionals de producció i venda de material esportiu, que hi van veure un nou nínxol de mercat; així com el posterior sorgiment d'empreses especialitzades a organitzar esdeveniments que han assumit l'organització de les proves més significades.

La moda s'ha plasmat en un calendari d'allò més atapeït que ha convertit els paratges naturals més admirats del país en escenografies d'esport de competició impensables fa uns anys. Només aquest 2022, hi ha confirmades (o bé ja s'han celebrat) 500 curses de muntanya arreu dels Països Catalans, entre les de llargues distàncies, superiors a quaranta quilòmetres (maratons i ultratrails); i les inferiors

a aquesta longitud (mitges maratons i trails verticals, consistents en l'ascens a un cim), això sense tenir en compte que en la majoria de casos es fan diverses curses en un sol esdeveniment. Val a dir que diverses fonts vinculades a la modalitat apunten a un cert estancament, o mort d'èxit, que ha fet que moltes curses que havien sorgit els últims anys hagin deixat de celebrar-se al cap de poques edicions; un declivi al qual ha contribuït l'aturada provocada per la pandèmia de la covid-19. L'any 2019, abans de la paràlisi forçada del calendari,

només a Catalunya es van programar un miler de trails; i aquest 2022, gairebé una quarta part de les curses que s'havien celebrat abans del brot epidèmic arreu del territori no s'han pogut organitzar.

Autoregulació i bona voluntat

Amb tot, la febre de les curses en entorns naturals també ha obert la veda del debat sobre la capacitat d'aquests d'assumir en moments puntuals grans concentracions de persones, i també sobre l'impacte que hi provoquen, tant a escala mediambiental com social, en els territoris que els acullen. Eduard Plana, responsable del grup de Política Forestal i Governança del Risc del Centre de Ciència i Tecnologia Forestal de Catalunya, reclama un procés de conscienciació integral per part de totes les parts vinculades als esdeveniments, més enllà inclús de l'estricta compliment de les normatives: "S'ha d'entendre que la receptivitat del territori per assumir aquestes activitats també és un recurs finit. No podem anar només a cop d'autorització".

Plana, que també és muntanyista i excorredor, va ser un dels impulsors l'any 2016, juntament amb Marc Costa, llavors tècnic de la Fundació Món Rural, d'un *Codi de bones pràctiques en l'organització i la celebració de curses i marxas per la muntanya*, promogut per aquesta fundació. "A partir de la inquietud d'algunes alcaldesses, vam reunir tots els agents: entitats municipalistes, l'administració mediambiental, Protecció Civil, la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya (FEEC), grups promotors de curses i també representants de la propietat dels llocs per on passen, que és normalment la part que menys en té en compte", explica. El document tenia en compte aspectes mediambientals -proscriure els envasos d'un sol ús, no pas-

Aquest 2022 tindran lloc 500 curses de muntanya als Països Catalans, però un 25% de les que s'havien fet abans de la covid-19 no han reaparegut

Moment de la sortida de la darrera edició de la Salomon Ultrapiirineu, a Bagà (el Berguedà) / CANO FOTOSPORT

sar per zones no fressades, recollir correctament les cintes i elements de marcatge-, així com altres vinculats a la prevenció de riscos -no fer curses en episodis de molta calor o d'alarma d'incendis, evitar els aparcaments massius en zones d'evacuació- i altres com que les propietats dels terrenys n'estiguessin informades o que es promogués la realitat del territori mitjançant l'ús de productes i serveis de proximitat. “Voliem no girar l'esquena a una realitat que existia, i buscar fórmules per fer que gent molt llunyana al territori el conegués i s'hi relacionés, que no fos un mer consum de territori”, afegeix Plana.

Consciència ambiental o maquillatge verd?
Aquest document no tenia caràcter vinculant i el seu coautor té la sensació que “qui tenia la màxima responsabilitat en passar de l'estatus de voluntariat a la de condicions *sine qua non*, no ho ha fet”. Fins ara, doncs, el marc normatiu de l'esport competitiu en la natura s'ha desenvolupat sobretot a base d'autoregulació. Durant els últims anys han aparegut diverses iniciatives semblants, que intenten fomentar pràctiques respectuoses a l'hora d'organitzar els esdeveniments, sobretot en l'àmbit mediambiental. La FEEC (sota el paraigua de la qual hi ha les curses que formen part de la Copa Catalana i les competicions reglades per la Federació Espanyola d'Esports de Muntanya), presentava l'octubre passat el Distintiu Petjada Verda, que obtenen aquelles proves que assoleixen una puntuació mínima després de respondre un formulari en què es tenen en compte aspectes com la recollida de residus o la col·laboració amb entitats naturalistes locals. Indescat, clúster d'empreses privades del món de l'esport on també hi ha

algunes federacions, com la de muntanya, també editava fa poc la *Guia de sostenibilitat per a esdeveniments esportius a l'aire lliure*. Al seu torn, Ocisport, empresa igualadina que organitza alguna de les curses més rellevants del calendari, s'ha adherit al segell internacional privat Biosphere, que certifica pràctiques de turisme sostenible. A banda, els reglaments de la gran majoria de curses, sobretot les més populars i mediàtiques -com l'Olla de Núria, la Salomon Ultra Pirineu de Bagà, el Garmin Mountain Festival, el Trail de Bisaura

Cap de les proves del calendari contempla criteris de restricció dels espònsors en funció de les seves pràctiques ambientals i laborals

o la Trencacims-, inclouen normes de conducta amb l'objectiu de pal·liar l'impacte ambiental de la competició, que en alguns casos preveuen la desqualificació en cas de no complir-se: no llençar deixalles fora de les zones habilitades, no saltar-se els camins marcats o no destorbar els animals, entre d'altres. El trail Fonts del Montseny de Viladrau, per exemple, col·labora amb la restauració de fonts naturals del terme mitjançant donacions de les seves participants. On no han entrat fins ara els grups organitzadors és en la regulació de les marques comercials que les esponsoritzen. La irrupció d'empreses especialitzades que poc a poc estan substituint les entitats i centres excursionistes locals en les tasques organitzatives, ha provocat alhora una creixent entrada d'acords comercials, que ha convertit les línies d'arribada i els pòdiums en veritables espots publicitaris a l'aire lliure. I encara que en aquest àmbit continua proliferant la petita indústria, el comerç i els serveis turístics de proximitat, també hi tenen cada cop més presència, i en els elements més vistosos -com el mateix nom de la cursa-, grups multinacionals de l'alimentació, refrescos, marques de material esportiu, entitats bancàries o asseguradores. Per ara, però, cap dels esdeveniments que hem pogut rastrejar fa re- »

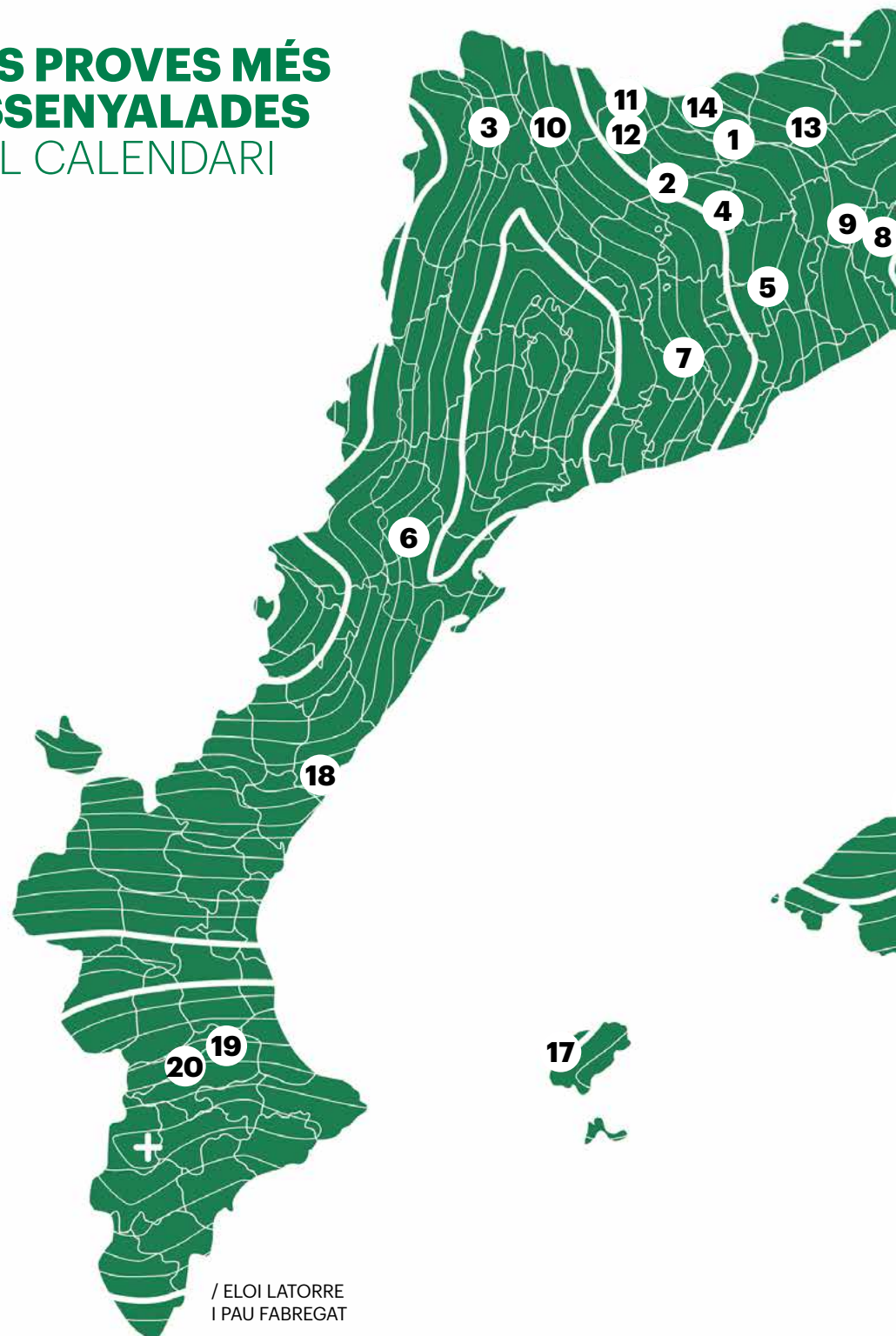
» ferència a mesures de certificació que verifiqui si l'activitat dels seus anunciants genera impactes mediambientals o vulneri drets laborals.

Conviure amb el territori

En el suport a l'organització de les curses també hi tenen un paper decisiu les administracions públiques (ajuntaments, consells comarcals i altres consorcis), sigui mitjançant ajuts econòmics, o en algun cas -com l'Olla de Núria o la Matxicots de Rialp- implicant-se en l'organització, amb l'argument del retorn que té per a l'activitat turística local la gran afluència de gent vinguda de fora. Tanmateix, no tots els agents que conviuen amb el territori en reben un impacte positiu. Per a d'altres, especialment l'àmbit agrícola i ramader, més aviat és contraproduent. Raquel Serrat, responsable de Ramaderia del sindicat Unió de Pagesos, denuncia els trencaments freqüents de tanques i filats que delimiten les zones de pastures degut al pas d'una cursa, fet que provoca una tasca feixuga de separació dels ramats que s'han barrejat a causa de l'obertura. Ho va denunciar, per exemple, el mes de juny amb unes fotos penjades a Twitter amb exemples de la cursa Els Bastions, a la Vall

Les retransmissions televisives, com la recent de l'Olla de Núria, han aixecat polseguera per l'impacte dels helicòpters en les aus

LES PROVES MÉS ASSENYALADES DEL CALENDARI

de Ribes (el Ripollès). “Els ajuntaments autoritzen les curses pel mig dels comunals, però cap informa els ramaders que hi tenen bestiar. A més, si un animal fa mal algú, n'haurem d'assumir la responsabilitat”, lamenta Serrat.

Moltes curses, per minimitzar tots aquests impactes, posen límits al nombre de participants, sigui per voluntat pròpia o per demanda dels agents reguladors en els casos de zones protegides. Tanmateix, aquest fet té altres efectes col·laterals, com l'increment de les tarifes, que en trails més reconeguts pot superar els cent euros. Kilian Jornet alerta d'una tendència a casa nostra cap a les curses molt comercialitzades, amb tarifes altes i que ofereixen molts serveis a les corredores, a diferència del que succeeix a les illes britàniques o al nord d'Europa -on resideix-, on encara són molt majoritàries les proves de caràcter més amateur, de preu simbòlic o gratuïtes.

Protecció entre parèntesis

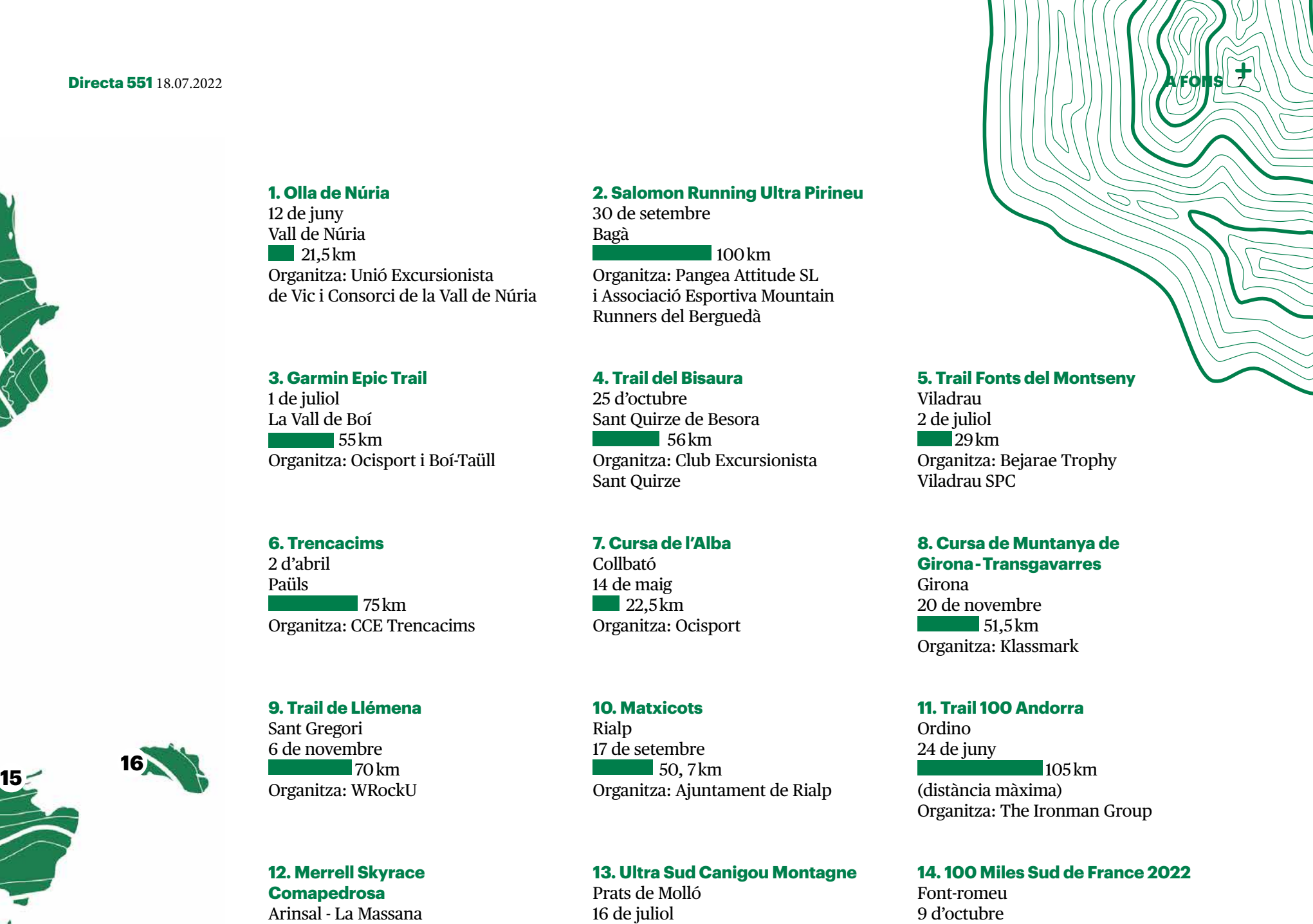
Bona part de les curses a peu a la muntanya travesen zones que compten amb protecció de l'entorn natural, sovint també parcs naturals, indrets que disposen d'òrgans gestors públics propis i amb plans

d'ordenació de recursos que regulen les activitats que s'hi poden fer. Molts, com el del Cap de Creus o el de Collserola, han establert mesures reguladores concretes pel que fa a les competicions esportives. Pel que respecta a la serra barcelonina, limita la quantitat de curses a l'any que s'hi poden celebrar a 23. També tenen a la seva disposició una *Guia de bones pràctiques per al desenvolupament de curses de muntanya en espais protegits*, editada per Europarc i elaborada per la Federació Espanyola d'Esports de Muntanya (FEEM) i la Diputació de Barcelona.

Tanmateix, la manca sovint de regulació específica (sobretot en zones amb menor protecció com les àrees incloses als plans d'espais d'interès natural, PEIN), així com el panorama canviant del fenomen de les curses, fan que sovint la capacitat de les direccions dels ens gestors d'imposar criteris de protecció de l'entorn sigui limitada. L'exemple més recent en aquest sentit deriva del darrer fenomen que ha irromput en el món dels trails a casa nostra: les retransmissions en directe per televisió. El juny passat, el director del parc natural de l'Alt Pirineu, Marc Garriga, denunciava des del seu compte particular de Twitter els vols rasants de l'helicòpter de TV3 durant la cursa, que creia

que tenia greus impactes sobre les poblacions de perdius blanques que es trobaven en ple període de nidificació. Garriga reclama que es programin les dates de les curses tenint en compte aquesta mena de factors, però la saturació actual del calendari no ho facilita gens.

En alguns casos, l'interès de les administracions locals amb l'oportunitat econòmica que representen les curses fricciona amb la visió que es té des dels ens gestors dels espais protegits. És el cas del parc natural de Penyalgosa (l'Alcalatén). Fa anys que tant la seva junta rectora com la direcció del parc intenten minimitzar l'impacte del Penyalgosa Trails, la ultramarató més popular del País Valencià: “Des del 2016 estem en contacte amb l'organització per a solucionar els aspectes més conflictius, però no hi ha hagut manera. Només s'han aconseguit algunes millores, però fora del parc”, apunta el seu director Miquel Ibáñez. En l'edició de l'abril, les discrepàncies sobre el lloc d'arribada de la cursa, l'impacte en la reproducció d'algunes espècies i el fet que s'usés l'aigua d'un dipòsit destinat a la prevenció d'incendis per habilitar les dutxes, va derivar en un informe públic de denúncia de l'ens gestor del paratge. ●

1. Olla de Núria
12 de juny
Vall de Núria
21,5 km
Organitza: Unió Excursionista de Vic i Consorci de la Vall de Núria

2. Salomon Running Ultra Pirineu
30 de setembre
Bagà
100 km
Organitza: Pangea Attitude SL i Associació Esportiva Mountain Runners del Berguedà

3. Garmin Epic Trail
1 de juliol
La Vall de Boí
55 km
Organitza: Ocisport i Boí-Taüll

4. Trail del Bisaura
25 d'octubre
Sant Quirze de Besora
56 km
Organitza: Club Excursionista Sant Quirze

5. Trail Fonts del Montseny
Viladrau
2 de juliol
29 km
Organitza: Bejaræ Trophy Viladrau SPC

6. Trencacims
2 d'abril
Paüls
75 km
Organitza: CCE Trencacims

7. Cursa de l'Alba
Collbató
14 de maig
22,5 km
Organitza: Ocisport

8. Cursa de Muntanya de Girona - Transgavarres
Girona
20 de novembre
51,5 km
Organitza: Klassmark

9. Trail de Llémena
Sant Gregori
6 de novembre
70 km
Organitza: WRockU

10. Matxicots
Rialp
17 de setembre
50, 7 km
Organitza: Ajuntament de Rialp

11. Trail 100 Andorra
Ordino
24 de juny
105 km
(distància màxima)
Organitza: The Ironman Group

12. Merrell Skyrace Comapedrosa
Arinsal - La Massana
31 de juliol
24 km
Organitza: Ocisport

13. Ultra Sud Canigou Montagne
Prats de Molló
16 de juliol
70 km
Organitza: Associació Ultra Sud

14. 100 Miles Sud de France 2022
Font-romeu
9 d'octubre
170 km
Organitza: Associació Course Nature 66

15. Mallorca 5000 Skyrunning
Pollença
22 d'octubre
66 km
Organitza: Club de Muntanya Matinam x Somiar, Club Pollença, Federació Balear de Muntanyisme

16. Trail Menorca Camí de Cavalls
Ciutadella
20 de maig
185 km
Organitza: Elite Chip

17. Trail Ibiza
Sant Antoni de Portmany
3 de desembre
88 km
Organitza: Trideporte Club

18. Penyagolosa Trail
Castelló
22 d'abril
106 km
Organitza: Club esportiu Marató i Mitja Marató Penyagolosa

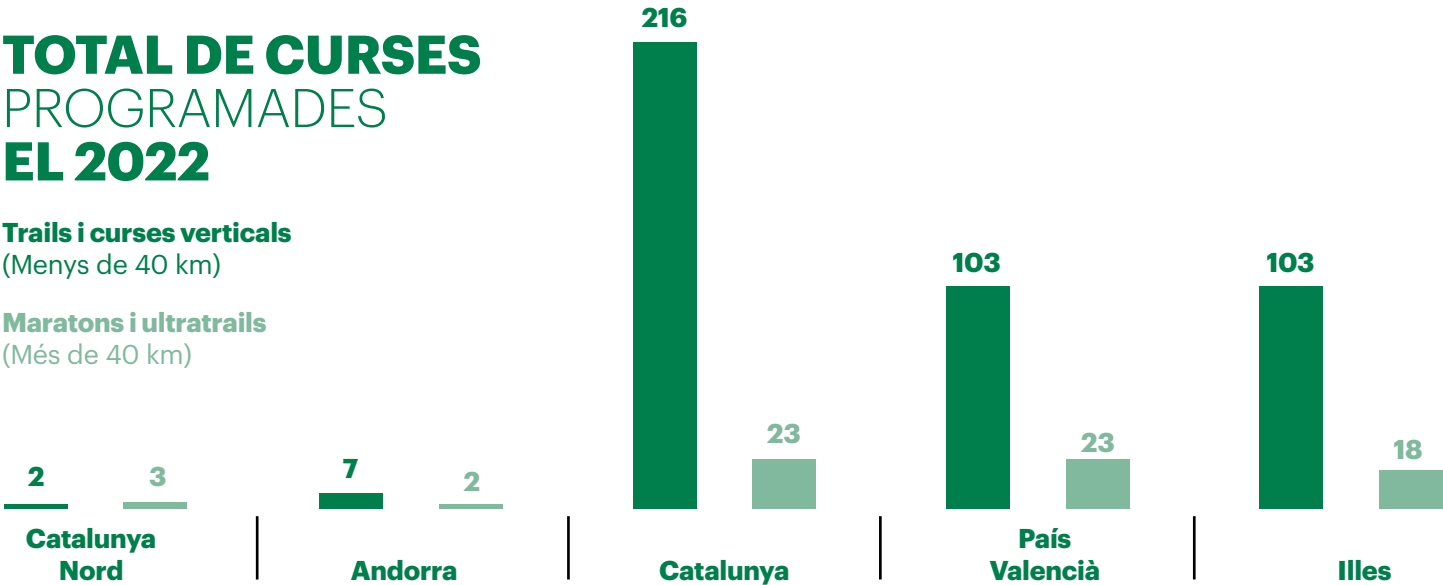
19. Trail nocturn Camí de les Cabres
El Genovés
27 d'agost
33 km
Organitza: Mychip

20. Gran Trail Cor de la Serra Grossa
Vallada
2 d'octubre
22 km
Organitza: Club Esportiu Alt de la Creu, Timerlap Running

TOTAL DE CURSES PROGRAMADES EL 2022

Trails i curses verticals (Menys de 40 km)

Maratons i ultratrails (Més de 40 km)

Dos corredors enfrontant el tram final del Trail Fonts del Montseny, el 2 de juliol a Viladrau (Osona) / ADRIANA PIMENTEL

L'origen de les curses d'ultrafons modernes es remunta als anys setanta a la Sierra Nevada de Califòrnia, quan un dels participants de la cursa de cavalls Western States va presentar-se a la línia de sortida, disposat a fer-la a peu. Davant la incredulitat del públic, el corredor va aconseguir completar el recorregut de cent milles de distància (uns 160 quilòmetres) en menys de 24 hores i amb una temperatura de més de quaranta graus. A partir de llavors, van començar a organitzar-se algunes curses de llarga distància als Estats Units, tant en muntanya com en asfalt, i a poc a poc, amb la globalització, el fenomen es va anar multiplicant arreu.

Així, les proves d'ultrafons, també conegudes com a ultratrails o ultramaratons, perquè superen els 42,195 quilòmetres de distància, van començar a diferenciar-se de les curses tal com s'havien fet fins llavors, tot augmentant-ne la intensitat i la dificultat tècnica. Avui dia, també als Països Catalans, les curses de llarga distància de muntanya transcorren en tota mena de camins entre boscos, rieres i barrancs durant dies sencers, sovint també de nit, amb distàncies de fins a cent quilòmetres i sovint més d'un miler de metres de desnivell acumulat. Amb aquest format, s'obren al públic esdeveniments esportius que es desenvolupen en condicions extremes, de manera que, a banda d'ampliar l'oferta de curses per a corredors professionals, es popularitza una pràctica esportiva d'alt rendiment entre corredors no professionals.

Segons la psicòloga esportiva i atleta Gema Barrachina, la pràctica de proves extremes s'ha estès perquè "impliquen un repte personal que manté la motivació alta i promouen l'autoconfiança i l'autoestima". Per al corredor de muntanya Kilian Jornet, és imprescindible que les atletes sàpiguen mesurar les forces a l'hora d'encarar aquests reptes per no perjudicar la seva salut, és a dir, que escullin les curses amb consciència segons el tipus d'entrenament que duguin a terme. "He vist corredors professionals molt ràpids que, en curses molt tècniques, tenen problemes o es

juguen patir un accident greu, perquè no tenen el coneixement per a aquella cursa en concret i, en canvi, corredors no professionals que, tot i no estar físicament tan preparades, sí que tenen el coneixement tècnic i van a la cursa molt més segures", afirma.

Juntament amb la preparació física, l'alpinista català assenyala la importància de conèixer el medi, en aquest cas, la muntanya. Un fet que "requereix una preparació tècnica i de coneixements que s'han d'adquirir fent muntanya clàssica, en clubs alpins o cursos de muntanyisme". En paraules d'una de les moltes corredores que s'han aficionat a l'ultrafons de muntanya en els darrers anys, Carme Bonada, a mesura que s'han popularitzat aquest tipus de curses "s'ha hagut d'educar una mica la gent que portava el mateix equipament per anar a córrer a Collserola que al Pirineu". Aquesta preparació i educació prèvia, però, no es dona en tots els casos. En moltes curses, les participants no estan obligades a federar-se, és a dir, a tenir una llicència esportiva gestionada per algun centre excursionista. Aquesta condició no més és necessària en aquelles curses que formen part de la Copa Catalana, sota els auspicis de la

Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya (FEEC). Això afavoreix que la majoria de participants no comptin amb aquesta llicència, sinó només un 33,6 %, segons la tesi doctoral *La gestió de les curses de muntanya a Catalunya* publicada el 2019 per l'investigador Joan Babí.

Indirectament, el que fomenta aquesta mesura és que la gent es pugui apuntar a qualsevol cursa sense necessitat de formar part d'un centre excursionista o de comptar amb assessorament i seguiment professional, i això, segons la doctora del Centre d'Alt Rendiment de Sant Cugat (el Vallès Occidental) Montse Bellver, podria augmentar el risc d'accident o lesió. "La pràctica de qualsevol esport de muntanya té molts efectes beneficiosos: disminueix les possibilitats de patir malalties cròniques, enforteix la musculatura i els ossos, millora el sistema immunitari... Però s'han de practicar de forma progressiva", explica. I afegeix que "tot i que la muntanya és menys traumàtica que l'asfalt, hi ha risc de patir patologies a les lumbar i el tronc inferior i, fins i tot, perill de mort sobtada. Per això és molt important enfortir la musculatura, hidratar-se i controlar la fatiga". Davant d'un cas d'emergència, però, totes les atletes estan cobertes per una assegurança, que poden contractar personalment o per mitjà de la mateixa cursa.

En les proves d'ultraresistència en muntanya organitzades per la FEEC, les corredores han d'aportar un certificat mèdic que demostrï la seva capacitat per participar-hi. En competicions més tècniques, es demana un currículum amb habilitats adquirides o un nombre determinat de punts aconseguits en altres curses en funció de la distància recorreguda. Així i tot, ni els controls mèdics impliquen una prova d'esforç, ni el currículum pot ser del tot verificat per l'organització, ni es poden assegurar les capacitats físiques, tècniques i psicològiques de cada esportista abans de les curses. Davant d'aquesta realitat, Kilian Jornet adverteix que tot es basa en l'honestat de les corredores i en la transparència de les organitzacions a l'hora d'oferir informació sobre les curses. D'una banda, el corredor considera que "totes volen dir que són les més difícils i tècniques perquè sembla que venen més. Aleshores, les corredores no poden comparar entre curses, perquè

Kilian Jornet: "Totes les curses volen dir que son les més difícils i tècniques perquè això ven, però fa falta una escala establerta per poder comparar"

Entre la salut i el culte a superar límits

Professionals del món de l'esport alerten de la popularització de curses amb distàncies molt llargues i desnivells exigents i plantegen la necessitat de fomentar-les sota el principi de la responsabilitat, sense caure en discursos banals sobre l'esperit de superació

Clara Basiana
Eloi Latorre

no hi ha una escala establerta". Com a proposta per contrarestar aquesta situació, l'atleta d'alta muntanya ha obert l'espai virtual Mtnath (Mountains and Athleticism), un web de codi obert amb l'objectiu que qualsevol persona pugui introduir informació sobre esports de resistència de muntanya com l'alpinisme, l'esquí, les curses de muntanya o l'escalada de velocitat. D'altra banda, Jornet apunta la necessitat que les entitats que organitzen curses "expliquin quines són les conseqüències per a la salut si ens passem fent distàncies més llargues de les que estem preparades".

Entre aquestes conseqüències, moltes vegades s'obvien les implicacions psicològiques que té el fet de no aconseguir els resultats esperats. Gema Barrachina considera que les esportistes aficionades solen estar menys preparades per tolerar les decepcions que les professionals perquè "el missatge 'voler és poder' ha calat profundament a la nostra societat i no portem bé no assolir el que ens proposem". Bonada, al seu torn, explica que fent de voluntària en curses com l'Ultra Pirineu ha arribat a veure algunes corredores tan al límit que les ha hagut d'animar perquè ho deixessin al següent avituallament. "Que algú et digui que no vas bé ajuda. Costa renunciar a la cursa, però de vegades val més aturar-se que acabar malament", afirma la corredora. Amb el seu bagatge en atenció a atletes, Barrachina relata que "les persones amb baixa tolerància a la frustració veuran molt danyada la seva autoestima i el seu ego davant d'aquests obstacles, i poden arribar a sentir an-

sietat davant d'altres competicions o fins i tot a abandonar l'esport per por a exposar-se de nou al que consideren un fracàs". Per això, defensa la desestigmatització dels acompanyaments psicològics, que poden oferir eines tant per a les grans curses com per la vida personal de les corredores.

Foment de la solidaritat

Malgrat que totes les curses de llarga distància es poden fer corrent i caminant, el més habitual és que l'organització estableixi un temps límit per acabar-les, fet que obliga les atletes, professionals o no, a ajustar-se a un ritme determinat. Segons Carme Bonada, "en les curses llargues, cadascú s'organitza com vol, hi ha gent que necessita aturar-se i descansar i altres que disminueixen el ritme quan ho necessiten, però no s'aturen mai". Per fomentar la participació en comptes de l'afany per fer un temps determinat o guanyar les curses sense gaudir del trajecte, algunes d'aquestes curses no premien les primeres classificades amb medalles sinó que ofereixen un diploma a totes aquelles persones que aconseguen acabar la cursa en el temps marcat.

Per mitjà dels reglaments de competició, de vegades s'intenta també fomentar els valors de solidaritat i obligar les participants a socórrer aquelles corredores que hagin tingut alguna lesió o accident durant el camí, sota pena de ser desqualificades si no ho fan. Tot i que algunes veus asseguruen no haver rebut ajuda després de fer-se lesions greus competint, com explica l'atleta Tòfol Castanyer a

la publicació *Carreras por montaña* d'Ediciones Desnivel, Kilian Jornet afirma que en la majoria de casos, sigui entre atletes d'elit o no, la gent s'atura a ajudar en cas que hi hagi algun problema. "Normalment, hi ha esportivitat", confirma. "Durant la cursa, els corredors s'avisen la de davant si s'equivoca de recorregut; si a algú li cau alguna cosa, se li torna, o si algú agafa un bidó d'aigua, el passa entre corredors. Després, evidentment s'intenta avançar la del costat, però una cosa no treu l'altra", conclou.

Carme Bonada reivindica els beneficis que li ha aportat córrer en aquest tipus de proves amb l'objectiu de gaudir i compartir amb altres persones, però també assenyala que no ha estat fins a la darrera etapa de la seva vida quan ha pogut destinar més temps a preparar-se i participar-hi. "Abans compaginar-ho amb la família no era fàcil, els meus entrenaments sempre els feia a remolc dels horaris dels nanos", recorda. Segons la investigació de Joan Bavi, el percentatge de dones a les curses de muntanya és d'un 24,7%, davant del 75,3% d'homes. Davant d'aquestes dades, Barrachina apunta que històricament s'ha creat el relat que les dones són menys capaces de realitzar grans esforços en comparació amb els homes, una creença que refuta l'estudi *The State of Ultra Running 2020*, elaborat pel col·lectiu RunRepeat i l'Associació Internacional de corredors d'ultrafons, que conclou que les dones presenten més capacitat, resistència i rendiment en ultradistàncies que els homes. ●

KAMILOSETAS MUSKARIA

distribuïdora llibertària

www.nodo50.org/kamiloasetas
kamiloasetas@nodo50.org

CORREU+OFICINA GRATUÏT

SomNúvol .coop

♥ Tecnoètic ♥ Cooperatiu
♥ Programari lliure

► Gratuït: correu+oficina **tast**
► 4€/mes: correu**1Gb**+oficina**10Gb**
► 35€/mes: oficina multiusuari
+ 3 correus

Col·lectiu Ronda

Defensem tots els teus drets
www.crona.coop
T. 932682199

En comú, fem camí

Fes-te'n sòcia per 50€ a l'any

LA REPARTIDORA

Llibreria associativa · Espai Editorial · Pensament crític

C/Reverend Rafael Tramoyeres 8, Benimaclet (València) | larepartidora.org

Espremer el so

Andreu Lloret

En els últims anys, a l'Everest i a tot l'Himàlaia, s'ha viscut una explosió del turisme de muntanya, amb gairebé 10.000 expedicions comercials, que ha comportat un increment exponencial de residus

D'ençà que, al segle XVI, Antoni de Montserrat va cartografiar per primera vegada l'Himàlaia en la seua obra *Mongolicae legationis commentarius*, la imatge i la importància d'aquest massís muntanyós ha canviat al llarg dels segles fins avui. Passada l'època en què va ser objecte d'estudi de la ciència i subjecte de la política imperialista dels estats nació, en les últimes

Ostre del món

dècades s'ha consolidat el procés de comercialització i privatització d'un espai fins aleshores limitat a molt poques persones. La popularització que han viscut les muntanyes a partir dels anys noranta s'ha materialitzat a l'Himàlaia en forma d'expedicions comercials i turístiques.

Tant és així que, tragèdia de l'Everest de l'any 1996, en la qual van morir vuit persones i quatre més van desaparèixer -recollida al llibre *Mal de altura*, que recull el diàleg literari entre dos supervivents, l'alpinista kazakh Anatoli Bukréyev i el periodista Jon Krakauer) és un bon exemple del debat que va generar aquest primer es-

càndol conegut vinculat a la saturació al cim més alt del món.

L'anàlisi que l'Himalayan Database realitza sobre les ascensions comercials i no comercials dibuixa, entre 1990 i el 2019, una clara tendència cap a la proliferació d'aquestes últimes per sobre de les expedicions no lucratives. Si bé al període anterior analitzat, de 1950 a 1989, hi ha poc més de mil expedicions, tant comercials com no, en les tres últimes dècades trobem que les expedicions comercials a l'Everest ja són 9.830 i les no comercials s'han reduït fins a les 857.

Aquest procés ha anat acompanyat de polítiques de privatització de les muntanyes per mitjà de permisos que en possibiliten l'accés, restringits a aquells col·lectius que econòmicament es poden permetre uns costos mínims que oscil·len entre els 40.000 i els 60.000 euros. Les quasi 400 acreditacions que el govern de Nepal va atorgar el 2021 per a l'ascensió al sostre de la Terra, o els gairebé 350 passis que les autoritats pakistaneses han expedit aquest 2022 per a la zona del Broad Peak i el K2, podrien haver estat molts més si el vessant tibetà hagués estat obert per al turisme internacional. Cal tindre en consideració que els permisos atorgats són per a les persones que tenen previst participar en els intents d'ascensió als cims, però no es comptabilitzen l'equip de suport de les més de quaranta agències que hi treballen regularment i que viuen als camps base mentre duren els intents, un fet que dificulta saber amb certesa la quantitat de persones que passen per les muntanyes de l'Himàlaia cada any.

Tota aquesta indústria de la muntanya genera evidents impactes socials, culturals i mediambientals. Segons les dades del muntanyenc i escriptor Alan Arnette, la majoria de les quaranta agències que el 2021 es van dedicar a l'anomenat turisme d'altura continuen procedint dels països occidentals, mentre que poc més del 30% tenen base al mateix Nepal. Tot i l'existència d'algunes excepcions que han portat els xerpes (muntanyencs nadius del país) a protagonitzar gestes, com la primera ascensió hivernal al K2 l'any 2021, un segment important de la població del país està destinada a fer de mà d'obra barata per portar, fixar cordes i recollir les deixalles de les expedicions i els trekkings occidentals.

Després d'aplicar un augment dels preus dels permisos d'expedició, l'aposta turística d'alta muntanya

s'ha reforçat amb la construcció de noves infraestructures que en faciliten l'accés. És una realitat pareguda a la del telefèric del Kilimanjaro (el cim més alt d'Àfrica, a Tanzània), la construcció dels túnels ferroviaris als Alps o el projecte de telefèric a la vall de Benasc (al Pirineu aragonès). Ja s'han fet els primers passos amb el telefèric de la vall de l'Annapurna i un altre de característiques similars està projectat a la vall del Khumbu, per facilitar l'accés al parc nacional de Sagarmatha.

Els permisos que possibiliten l'accés als pics de l'Himàlaia tenen un cost que oscil·la entre els 40.000 i 60.000 euros

Infraestructures d'alçada

En el cas de l'Annapurna, dos dels principals bancs del Nepal són els inversors de referència d'aquesta obra que connecta el llac Phewa amb Sarangkot, prop de Pokhara, punt de parti-

da de l'aproximació al camp base del cim. El projecte ha estat desenvolupat entre les empreses Annapurna Cable Car Private i la japonesa Nippon Cable Corporation. El preu dels tiquets per a la població local serà de 800 rupies nepaleses (uns 10 euros), el que representa més d'un 3% del sou mitjà mensual al Nepal, mentre que per a la ciutadania forana s'ha fixat un preu de nou dòlars estatunidencs, el que suposa menys de l'1% del salari mensual als EUA. Cal tindre en compte que els bitllets d'un telefèric a les muntanyes de l'Estat espanyol, com pot ser el de Fuente Dé (Cantàbria), tenen un cost de vint euros, aproximadament l'1% del salari mitjà mensual a l'Estat espanyol.

D'altra banda, a la vall del Khumbu, avançar l'accés de Lukla a Namche Bazaar és una prioritat en el camí cap al Camp Base de l'Everest, el cim del món. La carretera per arribar fins a Namche Bazaar està en procés de construcció i es preveu que la connexió estigui limitada a vehicles elèctrics per convertir la zona en un espai lliure d'emissions, segons els promotors del projecte. Al darrere hi trobem la idea del govern del Nepal d'implantar el cotxe elèctric el 2031 per mitjà de deu companyies internacionals a canvi d'instal·lar plantes de producció i muntatge en el seu territori. A més, també s'ha projectat un accés més econòmic per mitjà d'un telefèric que unirà Lukla, la ciutat que dona accés a l'Himàlaia (a 2.860 metres so-

bre el nivell del mar) i Namche Bazaar, situada a 3.440 metres.

La construcció d'infraestructures i l'augment de la pressió turística relacionada amb les activitats d'alta muntanya a aquestes zones ha deixat un elevat impacte mediambiental, especialment a l'Everest i la vall del Khumbu. A la mateixa ruta d'ascensió al cim més alt del món, el govern del Nepal i agències privades com Eco Everest Expeditions, parlen d'unes xifres que ballen entre les 50 i 150 tones d'escombraries a partir del Camp Base. La revista *One Earth* va publicar un estudi de la Universitat de Plymouth (Anglaterra) sobre la contaminació de microplàstics a l'Everest l'any 2019. Segons aquest treball, es va detectar la presència de fins a dotze tipus d'aquest tipus de residu -fonamentalment, polièster- a 8.400 metres d'altura, a poc més de 400 metres del cim. Al Camp Base es van trobar quantitats substancials de fins a 79 tipus de contaminants, especialment de polièster, acrílic, niló o polipropilè.

Un article de la revista 'One Earth' documenta fins a dotze tipus de microplàstics, sobretot polièster, a 400 metres del cim de l'Everest

Gran part d'aquests residus provenen dels materials que la comunitat turista i escaadora ha anat deixant, com tendes i roba tècnica fabricada amb materials sintètics. Així mateix, al llarg de l'ascensió al cim de l'Everest, no és difícil veu-

re ampolles d'oxigen, de gas o altres restes de campaments abandonats... Fins i tot hi romanen uns 200 cadàvers humans al llarg del camí, d'expedicionàries que han perdut la vida i que no ha estat possible evacuar, que també han servit com a fites que orientaven la perillosa ascensió. Tot i la regulació que obliga a baixar els residus generats més un extra de vuit quilos de deixalles que trobin en l'entorn, les sancions estipulades de 4.000 dòlars no han estat fins ara suficients per combatre l'augment de residus a les valls i els cims de l'Himàlaia. ●

Llargues cues en una de les vies d'accés al cim de l'Everest el maig de 2019 / NIRMAL PURJA PROJECT POSSIBLE

RURALISMO
O BARBARIE

“Qui controli la terra fèrtil controlarà el món”

Gustavo Duch
activista per la sobirania alimentària

Text: Gemma Garcia
Fotografia: Miquel Muñoz

Abans de l'entrevista, hem fet un pacte amb Gustavo Duch: no podem revelar les coordenades del lloc on som, perquè vol que aquesta “cruïlla entre dues civilitzacions” –tal com l'anomena– romanguí protegida. D'una banda, ens arriba el brogit dels vehicles que entren i surten de la ciutat de Barcelona; per l'altra, una fotja passeja pel camí, un espiadimonis vola a prop de l'aigua i escataïnen un grup de gallines. Al llarg d'un tram a l'aire lliure del Rec Comtal –que va abastir Barcelona entre els segles X i XIX–, s'arreglaren horts amb bancals i esclata l'aroma de les figueres. Amb unes caixes de fruita com a cadires, arrenquem a xerrar sobre crisi i alimentació amb aquest veterinari, escriptor i activista per la sobirania alimentària, que avui dia coordina la revista *Soberanía alimentaria, biodiversidad y culturas*.

El preu de la cistella de productes bàsics s'ha disparat. L'únic que ha fet la guerra a Ucraïna és agreujar una situació que ja existia?

No ens equivoquem si entenem la guerra d'Ucraïna com una guerra alimentària. Rússia, la UE, els Estats Units i la Xina volen controlar Ucraïna perquè és un territori amb molt poder agrícola. Així com tenim clar que la guerra d'Iraq va ser pel petroli o que les negociacions amb el Marroc són pels fertilitzants del Sàhara, l'interès per Ucraïna rau en el fet que té les millors terres fèrtils d'Europa. Parlar de terra fèrtil avui és com parlar d'or, és un bé molt preuat que no es pot fabricar i cada vegada n'hi ha menys. L'afany de control d'Ucraïna és pels gasoductes però també, i no és un fet menor, per l'interès agrari del seu territori.

De fet, l'anomenen “el graner d'Europa”.

Quan va començar el primer conflicte, el 2013, Europa estava intentant pactar amb Ucraïna un tractat de lliure comerç per assegurar-se el seu graner. El president ucraïnès del moment era més prorús i no va voler signar-lo. Aleshores va esclatar el conflicte intern i va arribar un nou president proeuropeu. Va haver-hi jugades tendencioses d'Europa per desestabilitzar una regió que no estava pactant el que desitjava. Al mateix temps, Rússia es va annexionar la península de Crimea. Ambdós volien controlar terres. Europa ho feia amb *diplomàcia* i Rússia ho ha fet amb una invasió. Alhora, la Xina hi va comprar terres que equivalien a una extensió similar a tot Galícia i els Estats Units hi van desembarcar amb multinaci-

onals com Cargill i Monsanto per fer contractes de futur, és a dir, comprar les properes collites. L'escassetat de terra fèrtil és un fet i comporta un problema d'alimentació planetari. Qui controli la terra fèrtil controlarà el món.

Quins impactes té el fet que Ucraïna no estigui exportant cereals ara mateix?

És important destacar que la collita anterior a la guerra va ser rècord. Segons el Ministeri d'Agricultura ucraïnès, es van exportar 46,51 milions de tones de cereal, sis més que l'any anterior. La manca de cereal en alguns països del sud global és deguda a l'increment dels preus, que ara s'han disparat per raons merament especulatives. Els fons d'inversió estan jugant a apostar pels cereals, especulen amb la por al que pugui passar en un futur. I és cert que, per raons estructurals, els aliments continuaran encarint-se, però ara la guspira és especulativa. Han apujat tant els preus dels cereals com dels fertilitzants, que són derivats del gas natural, i Rússia n'és una gran productora. Aquests dos increments afecten els costos de producció. Per exemple, si ens centrem en Catalunya, tenim una pagesia majoritàriament dedicada a cultivar cereal i uns camps que funcionen amb fertilitzants. Per tant, els seus costos s'han multiplicat per tres. Alhora, els preus també pugen a l'altre gran sector català, a la ramaderia intensiva, perquè els porcs viuen gràcies a aquests cereals i en tenim tants que el pinso també s'ha d'importar. A banda, les instal·lacions consumeixen molta llum, que també s'encareix.

Efectivament, també hi ha una crisi energètica. Fins a quin punt el sistema agroalimentari actual depèn d'uns combustibles fòssils finits?

La crisi energètica afecta de ple els preus de l'agricultura i la ramaderia industrial. Necessiten petroli per a tot el procés productiu. Per començar, és necessari per produir fertilitzants i pesticides. Alhora, les segadores, per exemple, en gasten molt i, finalment, també fa falta per bellugar les mercaderies. I hem de tenir en compte que els agrocombustibles depenen de l'expansió de monocultius de soja, de blat de moro o de palma, majoritàriament a països del sud, on la petita pagesia és expulsada del seu territori. L'agricultura i la ramaderia industrial depenen d'uns límits planetaris que hem superat i, per tant, han entrat en col·lapse. Amb això vull dir que sense la guerra, ens trobaríem en el mateix atzucac.

Justament has parlat de la importància de la terra fèrtil, que els fertilitzants i pesticides malmeten...

Col·lapse significa "unió de lapsus". Això és el que tenim, una unió d'errors, i un error importantíssim és haver eliminat la immensa vida microbiana de la terra. Les arrels de les plantes no només pugen els aliments de terra cap a la planta, són bidireccionals. És a dir, les plantes retornen oxigen a l'atmosfera i capturen CO₂ que baixa per les arrels per donar a menjar als microbis sota terra, un zoològic microscòpic que està enganxat a les arrels. Aquests microbis mengen, s'alimenten gràcies al carboni que els proporciona la planta i, a canvi, donen a la planta els altres elements que hi ha al subsol. Així funciona la vida, el secret és invisible i està sota terra, allà on passa tot. Amb el petroli, els fertilitzants i els insecticides ens ho carreguem. Per exemple, ja no hi ha

Ara tenim un sistema finit i que assassina. Si els microbis moren, el carboni que els donaven les plantes acaba a l'atmosfera

abelles, que ajudaven a la pol·linització perquè els pesticides les maten. Només calia respectar el cicle per no perdre la fertilitat de la terra, un sistema abundant i infinit. Però no ho hem fet i ara tenim un sistema finit i que assassina. Si els microbis moren, el carboni que els donaven les plantes acaba a l'atmosfera.

Per tant, la tecnologia no pot substituir els processos naturals ni superar els límits dels recursos? Fent referència al teu darrer llibre,

quins són els "contes" que ens expliquen en nom del "progrés"?

En aquest llibre, *Cuentos del progreso*, pregunto a un pastor: què faries si poguessis decidir a on van els fons europeus Next Generation? I ell respon: "No serà que el problema són els diners?" El primer gran mite és creure que amb diners ho arreglem tot. Totes les respostes que estem donant van lligades a inversions, tot ho resolem amb mirada d'*homo economicus*. La primera pregunta que ens hem de plantejar és: segur que hem d'invertir? A vegades es tracta de desinvertir. Després, òbviament, cal decidir en què invertir. La biodiversitat és molt necessària i és insubstituïble, té una funció i manté un cicle. Estem trencant les baules del cicle i la tecnologia no el pot refer. Les renovables no són innòcues, també depenen d'uns materials minerals que, com el petroli, són finits. A més, destrueixen el territori, però només poden arribar a substituir el 20 % de l'energia que gastem, que és elèctrica. Amb l'electricitat no s'adoben els camps, no podem transportar soja i no mourem segadores. No podem parlar d'energies alternatives sense encarar el debat de l'ús energètic excessiu del nostre model de civilització i preguntar-nos a què destinem l'energia. El punt principal és substituir la nostra supèrbia de creure'ns una espècie animal privilegiada o amb més drets que la resta.

Abans feies referència a l'especulació alimentària. Com funcionen les borses, com la de Chicago, on cotitza la soja, el blat, el bestiar, la llet o els metalls?

S'especula amb els contractes. Perquè s'entengui: li pregunten a un pagès a quant li estan pagant la collita de blat i li ofereixen una compra de la collita d'aquí a tres anys per un euro més. El pa-

gès decideix vendre-la per no arriscar-se a què abaixi el preu. Qui ha comprat la collita futura al pagès va a la borsa amb el contracte i algú altre li compra per un preu superior, perquè la conjuntura fa preveure que el preu pujarà. Així doncs, s'està especulant amb un contracte, el preu del qual va apujant artificialment. Els anys 2008 i 2009 es va estendre la por intencionadament: hi havia molta inversió arriscada en cereals i era necessari que apugessin els preus.

Fins i tot Jennifer Clapp, vicepresidenta del panell d'experts de l'ONU sobre seguretat alimentària, ha dit que els governs han fallat a l'hora de frenar l'especulació excessiva. Qui es beneficia d'aquesta especulació?

En darrer terme, el sistema alimentari està controlat pels fons d'inversió, que són qui està darrere de grans empreses com Bayer o Monsanto, que cotitzen en borsa. El sector mou molts diners i en l'agricultura encara hi ha grans empreses d'origen familiar que ocupen un lloc important del rànquing, com Cargill, el número u en compravenda i comercialització de gra. Catorze membres del clan familiar que controla Cargill tenen fortunes que superen els mil milions de dòlars. També cal tenir en compte el paper dels estats en la inversió especulativa alimentària.

Tenim un sistema agroalimentari basat en la concentració, sense transparència ni control públic?

Hi ha una desregulació administrativa que afavoreix aquestes empreses i un tractat que protegeix les inversions per mitjà dels tribunals d'arbitratge. A més, la Política Agrària Comunitària (PAC) beneficia l'agroindústria. La Generalitat de Catalunya té una servitud total davant de les grans corporacions porcínes i totes les inversions i projectes de

No produïm lleties, cigrons o pèsols perquè dues terceres parts de la terra agrària catalana es dediquen al cereal per als porcs

l'agroindústria reben el seu suport, com l'ampliació del port per augmentar la sortida de potasses, que són fertilitzants químics, o les infraestructures per fer arribar la soja a les grans elaboradores de pinsos. Alhora, es posen entrebancs a qui vol fer agricultura de petita escala.

És possible un sistema alimentari més sostenible, més equitatiu i amb major resiliència?

Sí, però hi ha molta mediocritat. Els departaments saben perfectament que aquest model és insostenible, que Catalunya és vulnerable, que ens hem

equivocat depenent del petroli, matant el subsol i la biodiversitat. Però tenim un sistema democràtic, de governança, que no està preparat per fer els canvis que caldria. Calen postures polítiques valentes, atrevides, fins i tot de desobediència, per sortir de la roda. Si qui governa pensa a curt termini, amb les eleccions com a horitzó, el que trobem són respostes mediocres, de cara a la galeria. No hi ha respostes valentes quan se sap perfectament què s'ha de fer.

Què s'ha de fer?

Hi ha menjar, però molta gent no pot accedir-hi i passa gana. Alhora, el 40% del que es produeix es llença. Per tant, el model actual no funciona. El problema resideix en el fet que s'ha permès que l'aliment sigui una mercaderia que viatja atreta per una força magnètica: allà on hi ha més poder adquisitiu. Cal reconvertir tot el sistema agrari. El 80% de la població catalana viu en el 2% del territori i la pagesia no arriba a l'1% de la població activa. Avui dia, Catalunya està configurada d'una manera que posa les granges de porcs al centre, fet que té grans impactes ambientals, alhora que obliga que dues terceres parts de la terra agrària catalana estiguin dedicades a cereals per als porcs. No produïm lleties, cigrons o pèsols, perquè hi ha cereal. Per tant, primer cal atomitzar les granges de porcs, reduir-ne el nombre i que siguin petites granges extensives d'animals que mengin recursos que no mengen les persones. Reduir la indústria porcina i criar més ovelles, vaques i cabres. Només fent això, s'alliberaria un munt de terra, perquè no has de produir cereal per donar menjar als porcs i pots tornar als conreus per a les persones. Alhora, si ho acompanyes d'una reforma agrària perquè la terra estigui repartida, hi incorpores molta mà d'obra. Podrem tenir agricultura en tant que tinguem gent al camp, perquè no podem dependre del petroli. Això és de sentit comú i factible. Durant la transició es poden fer moltes coses. Per exemple, es podria expropiar la terra de l'empresa Tarradellas per interès públic, perquè està contaminant tots els aqüífers, i incorporar-hi pagesos. Alhora, penso que haurien de ser funcionaris o rebre una renda bàsica universal. Haurien d'estar protegits, no dependre del mercat, igual que un metge o un mestre, i els preus de l'alimentació haurien d'estar fixats. Cal valentia política.

També caldria adaptar la nostra dieta?

Sí, perquè per ara ho estem fent molt malament. Som l'única espècie animal que ens creiem amb el dret a escollir la nostra dieta. L'oreneta no escull, és insectívora; la vaca no escull ser herbívora, ho és. No escollir permanentment el que mengem permet un equilibri per al productor i per a la terra, que ara, per exemple, està preparada per fer tomàquets. No pot haver-hi un abús de la carn en les dietes, però necessitem herbívors perquè, en el sistema terra, per al cercle de nutrients és molt important el paper que desenvolupen: la ramaderia que es belluga trepitja la terra, caga llavors, ressembla constantment i dona de menjar als microbis, que tornaran a donar a menjar a les plantes. Sense herbívors el cicle es trenca. El veganisme radical que criminalitza els pastors treu els animals del circuit quan són part de l'ecosistema. Hem de recuperar la ramaderia extensiva i donar suport als pastors, perquè aquests animals cuiden la terra i la fertilitzen. Nosaltres també hem de formar part del cicle de la vida. ●

a doble espai

Protegir els drets de la natura per a

L'agonia de la natura s'ha d'aturar amb un gran canvi sociocultural col·lectiu, enriquint-la amb nous drets que la puguin preservar realment de qualsevol amenaça humana

Joan Manel del Llano

Llicenciat en Biologia i membre d'Ecologistes en Acció

Susana Borràs-Pentinat

Professora agregada de Dret Internacional i Relacions Internacionals de la Universitat Rovira i Virgili; membre experta de la plataforma Harmonia amb la Natura (ONU)

En la seva curtíssima història sobre la Terra, la humanitat, que avui representa només el 0,0001% de la biomassa total, ha assolit molts rècords de destrucció ecològica. Tants, que ja s'han superat els límits planetaris definits per la ciència d'alguns dels processos bàsics per a l'estabilitat i l'habitabilitat del sistema Terra, com els canvis d'usos dels sòls, l'escalfament global o la pèrdua de biodiversitat. Sobre això últim, per exemple i tal com afirma la Plataforma Intergovernamental en Biodiversitat i Serveis dels Ecosistemes (IPBES), l'activitat humana ha fet desaparèixer el 83% de la biomassa dels mamífers salvatges, el 50% de la de les plantes i el 15% de la dels peixos. El drama cobra encara més sentit si repassem les dades de la vida que queda: el 70% de les aus del planeta són de granja, i el 96% dels mamífers són humans (36%) o bestiar (60%). En aquest context ecocida, l'ésser humà no en queda al marge i pateix, com la resta del món biodivers, els efectes negatius de la seva activitat.

Un imaginari paradoxal

La humanitat també ha creat una altra realitat, sorprenent i paradoxal. Fruit de la seva imaginació, ha ideat unes entitats fictícies (corporacions, estats...) que gaudeixen de molts dels mateixos drets i proteccions que s'atorguen a les persones. El fet paradoxal és que avui, tal com diu Y. N. Harari, aquestes "realitats" imaginades tenen tant poder que posen en risc la integritat i l'existència de tot element natural, malgrat que els ecosistemes i els processos ecològics ens permetin respirar, hidratar-nos i alimentar-nos, i reciclin els nostres residus incorporant-los a altres formes de vida. Defensar la vida i la natura, doncs, no és un luxe ni un caprici contra el pervers i insostenible creixement econòmic infinit en un planeta finit, sinó que es tracta d'una necessitat vital i d'un deure moral ineludible.

L'imaginari humà també hauria de poder servir per protegir la natura i tenir cura de la vida. Tanmateix, el dret ambiental vigent s'ha mostrat fins ara insuficient per garantir mínimament aquest objectiu, perquè reconeix l'existència dels danys ambientals i admet una quantitat de contaminació o destrucció de la natura que és socialment acceptable; omet la importància vital de la natura i,

a més, la considera en gran manera com un objecte de protecció (recurs o propietat) sotmès al benefici i l'ús de l'ésser humà.

Una revolució sociocultural

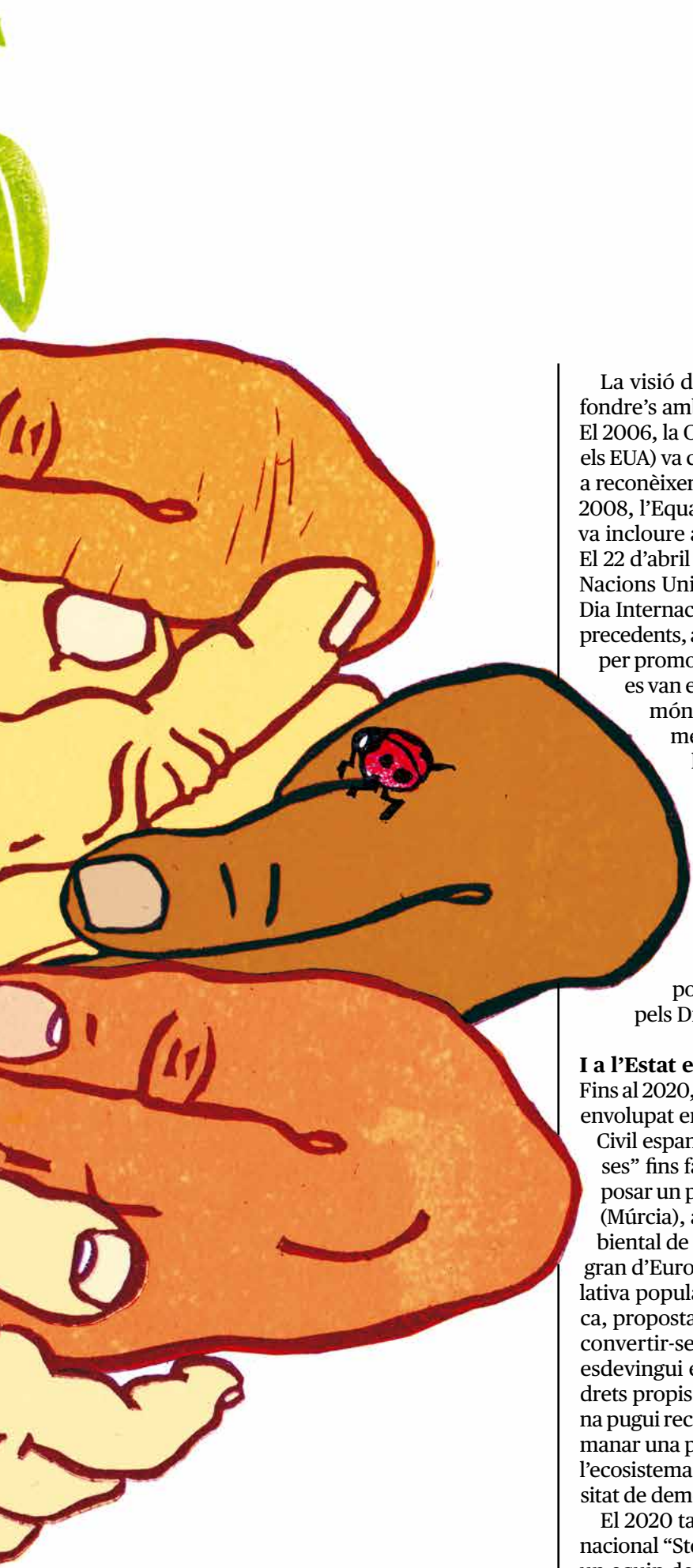
L'agonia de la natura s'ha d'aturar quan ens atrevim a fer un gran canvi sociocultural col·lectiu i a enriquir-la amb nous drets que la puguin protegir realment de qualsevol amenaça humana. Ens referim al dret de la Terra, que admet el valor intrínsec de la natura, la reconeix com un membre (un ésser viu) de la comunitat de la Terra i incorpora la visió ecocèntrica en la presa de decisions. Per exemple, en el debat sobre l'ús d'una massa d'aigua, el punt de vista tradicionalment antropocèntric considera només les necessitats humanes hídriques per beure, regar cultius, de gaudi... El punt de vista ecocèntric considera, a més dels interessos humans, el paper de la massa d'aigua en el seu ecosistema, així com els fluxos mínims suficients i la qualitat d'aigua necessaris per protegir o restaurar els sistemes de suport vital que integren l'ecosistema.

El dret de la Terra integra el reconeixement dels drets fonamentals de la natura, de la mateixa manera que els ordenaments jurídics reconeixen els drets humans fonamentals. Si els drets humans van emergir per alliberar la humanitat de l'esclavitud i la repressió, els drets de la natura sorgeixen per escudar-la de les nostres atrocitats.

Els drets de la natura al món

Dels drets de la natura se'n va començar a parlar ara fa cinquanta anys. Casualment, els mateixos que fa d'ençà de la publicació del famós informe "Els límits del creixement". L'any 1972, la revista *Southern California Law Review* va publicar el transcendent article del professor C. Stone "Should Trees Have Standing? Toward Legal Rights for Natural Objects" (en anglès, "Els arbres haurien de tenir reconeixement? Cap als drets legals per als objectes naturals"), en què s'exposava com, en l'estructura legal existent, la natura és considerada una entitat sense drets que puguin ser defensats o reforçats.

la defensa de la vida

La visió de Stone, però, no va començar a difondre's amb força fins a principis del segle XXI. El 2006, la Comunitat de Tamaqua (Pennsilvània, els EUA) va convertir-se en el primer lloc del món a reconèixer una llei per als drets de la natura. El 2008, l'Equador va esdevenir el primer país que va incloure aquests drets en la seva Constitució. El 22 d'abril de 2009, l'Assemblea General de les Nacions Unides va proclamar aquell dia com el Dia Internacional de la Mare Terra. Amb aquests precedents, a partir de l'any següent, les iniciatives per promoure i reconèixer els drets de la natura es van estendre amb més intensitat arreu del món, amb èxits rellevants com el naixement de l'Aliança Global pels Drets de la Natura (2010) o la primera sentència favorable a un element natural, concretament el riu Vilcabamba de l'Equador (2011). Fins i tot, el projecte de nova Constitució de Xile reconeix aquesta perspectiva biocèntrica. L'historial referent als drets de la natura fins avui és molt més llarg i abraça més de 35 estats, i es pot consultar al web de l'Aliança Global pels Drets de la Natura (GARN).

I a l'Estat espanyol?

Fins al 2020, els drets de la natura no s'havien desenvolupat en l'àmbit espanyol (de fet, en el Codi Civil espanyol, els animals es consideraven "coses" fins fa pocs mesos), però aquell any va suposar un punt d'inflexió. La gent del Mar Menor (Múrcia), alarmada per la gran degradació ambiental de la seva llacuna d'aigua salada (la més gran d'Europa), va promoure una iniciativa legislativa popular per dotar-la de personalitat jurídica, proposta que des de l'abril està en tràmit per convertir-se en llei i que farà que el Mar Menor esdevingui el primer ecosistema d'Europa amb drets propis. Això permetrà que qualsevol persona pugui recórrer al contenciós administratiu i demanar una paralització de l'activitat que amenaci l'ecosistema com a mesura cautelar, sense necessitat de demostrar una afectació personal directa.

El 2020 també va iniciar-se la campanya internacional "Stop ecocidi", mitjançant la qual el 2021 un equip de juristes va definir la paraula *ecocidi*

Si els drets humans van emergir per alliberar la humanitat de l'esclavitud i la repressió, els drets de la natura sorgeixen per escudar-la de les nostres atrocitats

com a crim internacional. L'objectiu és esmenar l'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional perquè incorpori aquest concepte com a cinquè crim internacional, donat que el tractat no preveu la protecció contra els danys greus al medi natural en general. La campanya també ha arribat a Espanya, a fi de pressionar el seu govern perquè doni suport i promogui aquesta proposta, i en els pròxims mesos és previst que adquireixi certa rellevància mediàtica a Catalunya -on alguns ajuntaments ja s'hi han posicionat a favor- i al conjunt de l'Estat.

Possibilitats de con-viure en un món millor

La proposta d'un canvi de paradigma per trobar una altra forma de con-viure amb la natura és més necessària que mai si volem sobreviure com a espècie. El dret sols és un instrument que ens pot acompanyar en la transició cap a una ecocivilització, però és insuficient si no hi ha el convenciment d'aquest canvi en l'imaginari col·lectiu. Regular la nostra relació amb la natura, respectant les seves lleis i adaptant les nostres, és un bon inici. Una llavor del canvi, per allunyar-nos de les dinàmiques civilitzatòries que han utilitzat el dret com a instrument de dominació de la vida. El moviment social generat a Múrcia és un bon exemple, una esperança, que ens ajuda a percebre que hi ha la possibilitat de viure en harmonia amb la natura. ●

pàgina oberta

Bombers: menys lloances i més solucions

Marc Ferrer

Bomber voluntari i membre de Bombers per la República

L'estiu és sinònim d'incendis forestals. L'estiu astronòmic del 2022 començava a les 11 hores 14 minuts del 21 de juny. Tanmateix, en aquella data ja feia una setmana que Catalunya cremava a causa dels incendis forestals. El 15 de juny s'iniciava una onada de calor que es traduiria en uns 270 incendis, amb el resultat de més de 3.860 hectàrees cremades, principalment a Baldomar, Corbera d'Ebre, Olivella, Peramola, Lladurs, Sant Pere de Ribes i Celrà.

A les portes de l'estiu, hem patit un episodi de simultaneïtat que amenaçava un total de 100.000 hectàrees de massa agrícola i forestal arreu de Catalunya. Per al conseller d'Interior, Joan Ignasi Elena, les tasques d'extinció dels bombers "han estat excepcionals i són un orgull pel país". Però la realitat és una altra.

Faig meves les paraules d'Alfons Tormo, bomber de Lleida i membre de la Intersindical-CSC, quan diu que "aquesta estructura de gestió de l'incendi i organització s'ha creat a base d'imaginació i gestió de la misèria provocada per la infradotació pressupostària i la manca crònica de recursos tècnics i humans".

El mateix dia que arribava l'estiu, el 21 de juny, el personal laboral dels Bombers de la Generalitat es manifestava a les portes del Parlament per denunciar les precàries condicions laborals que comencen a afectar la seva qualitat operativa i, entre altres reivindicacions, reclamaven formar part del cos de Bombers, una ampliació de plantilla i estabilitat laboral.

Quatre dies abans, familiars, amics i companys de Joan Liébana Tardío, el bomber que va morir fa un any durant les tasques d'extinció d'un incendi a un taller de Vilanova i la Geltrú, es concentraven davant la seu del Departament d'Interior per fer-li un homenatge, però també per denunciar la nul·la voluntat d'assumir responsabilitats i exigir veritat, justícia i garantia de no repetició a la direcció del cos de Bombers i al Departament.

Enmig d'incendis forestals, les reivindicacions no han parat, perquè no tot rutlla tan bé. També per les xarxes socials, el col·lectiu de bombers voluntaris ha denunciat el col·lapse del model mixt per una

/ GERARD PLA

reducció considerable de la resposta operativa a causa de la manca de personal i una mala gestió i planificació endèmica.

A més, fa mesos que alguns sindicats i associacions de bombers catalans estan treballant per intentar minimitzar els efectes negatius de l'anomenada "ley marco de bomberos", una proposta de llei espanyola de coordinació dels serveis de prevenció i extinció d'incendis i salvaments que fa mesos que s'està tramitant al Congrés dels Diputats i que implicaria una pèrdua de la capacitat de decisió i de gestió dels Bombers de la Generalitat de Catalunya, i una invasió de les competències pròpies pel que fa a les matèries de protecció civil i de prevenció i extinció d'incendis.

Més enllà de la "ley marco de bomberos", també s'està treballant en la redacció d'un avantprojecte de llei catalana d'emergències, que endreci d'una vegada per totes les emergències i la protecció civil a casa nostra, tot regulant les funcions dels diferents cossos operatius.

I ja que parlem dels diferents cossos operatius i la seva regulació, cal citar les Associacions de Defensa Forestal, les quals han denunciat que aquesta campanya forestal se senten menyspreades pels Bombers de la Generalitat a causa d'un es desdoblament de funcions dels bombers que no els permeten actuar fora de les seves zones ni a primera línia de foc.

La manca de gestió forestal, de polítiques que ajudin la pagesia i la ramaderia i d'un mosaic agrícola i forestal, agreugen l'extinció dels incendis forestals

Paral·lelament a tot això i tornant als incendis forestals, l'inspector en cap del Grup de Recolzament d'Accions Forestals (GRAF), Marc Castellnou, ha estat sovint entrevistat aquestes darreres setmanes, re-

petint sempre el mateix: el problema estructural dels grans incendis és la manca de gestió forestal i també no invertir ni creure en el sector primari. Aquesta manca de gestió forestal, com la manca d'un mosaic agrícola forestal i la manca de polítiques que ajudin la pagesia i la ramaderia, agreugen l'extinció dels incendis forestals que per culpa del canvi climàtic que està vivint Catalunya, cada vegada seran més freqüents.

Fa temps que tots els sectors de bombers reclamen que cal intervenir en els boscos per evitar incendis, però també que calen més recursos econòmics i materials, així com revertir les mancances operatives i estructurals internes dels Bombers de la Generalitat. Les decisions i solucions han de ser conjuntes. De res serveix gestionar el bosc si no s'inverteix en els bombers o viceversa.

Els bombers estem cansats de paraules d'agraïment i de copets a l'esquena per part de la classe política dirigent. No tan sols volem que se'ns escolti. Volem que se'ns prengui seriosament i que totes, totes, totes les nostres demandes, des de la gestió forestal, fins a l'estabilització del personal laboral, l'augment de pressupostos o la reestructuració del model mixt, es facin realitat. I ho volem ja! ●

Als territoris de secà, els marges de pedres apilades enfeixen el paisatge
/ LA FEIXA PEDRA SECA

Pedra en sec, un ofici en reconstrucció

Diverses entitats i professionals de la construcció de murs sense ciment reivindiquen la preservació d'aquesta tècnica com a valor patrimonial i model de desenvolupament en zones rurals

Sara Romero

“**U**na construcció de pedra en sec o pedra seca és aquella que s’ha aixecat col·locant pedra sobre pedra sense cap element d’unió entre elles, ni fang, ni argamassa, ni, per descomptat, ciment, tot procurant trobar el punt d’equilibri entre elles amb l’auxili de petites falques de la mateixa pedra” (definició assumida per l’Associació per la Pedra Seca i l’Arquitectura Tradicional, APSAT).

A cada poble, sobretot en territoris de secà, els marges de pedres apilades escalonen les muntanyes, divideixen les planes i enfeixen el paisatge. A Catalunya, fins avui, l’associació

barracaire Drac Verd de Sitges (el Garraf), que es dedica a la recerca i catalogació de construccions fetes amb aquesta tècnica, n’ha catalogat més de 7.600 en 162 municipis de 24 comarques. Ramon Artigas, membre fundador de l’associació, afirma que “la transformació més gran en qüestió de paisatge rural als Països Catalans ha estat la pedra en sec, sobretot als segles XVIII i XIX”.

L’any 2018, l’ofici de marger o margener va ser inclòs al llistat de Patrimoni Immaterial de la Humanitat de la Unesco. “Això va ser un punt d’inflexió”, manifesta Maite Oliva, coordinadora del projecte Col·laboraxPaisatge, impulsat pel grup d’acció lo-

cal ADRINOC - Associació pel Desenvolupament Rural Integral a la zona Nord Oriental de Catalunya. Segons Oliva, el principal objectiu de Col·laboraxPaisatge ha estat crear xarxa, perquè “molta gent hi treballa d’una manera o altra, però entre elles no es coneixien”, explica. “La tècnica ha estat feta valdre, ha guanyat visibilitat en les institucions i en la població i convenciment del seu potencial”, declara, “però s’ha de dotar de contingut i estratègies, formalitzar la professió i vertebrar-la per anar endavant”.

Patrimoni paisatgístic i agrícola
Jordi Grau, membre de l’Observatori del Paisatge de Catalunya, mani- »

» festa que les eines per millorar el paisatge i crear un entorn de qualitat -un dels principis de l'Observatori-, impliquen també una sensibilització de la població i de les institucions. En el cas de la pedra en sec, explica que el teixit d'associacions i d'entitats que hi treballen arreu dels Països Catalans ha servit per a crear sinergies a l'hora de la redacció de projectes o dossiers temàtics per mostrar la importància de les construccions, per exemple, en l'aprofitament d'aigua amb els aljubs, les barraques d'aixopluc o per escalonar els terrenys de conreu muntanyosos.

Des del 2016, ADRINOC treballa per la creació de desenvolupament rural per mitjà d'elements que configuren el paisatge, sobretot pel que fa a les construccions de pedra seca. Faciliten eines i mitjans a la població a través d'activitats, jornades o tallers. Dues de les seues tasques de més renom han estat la creació de l'aplicació per a mòbils Wikipedra, desenvolupada conjuntament amb l'Observatori del Paisatge de Catalunya i l'associació Drac verd, entre altres entitats, que permet a les usuàries col·laborar en la catalogació de construccions conegudes; o la Setmana de la Pedra Seca, des de fa quatre anys, que commemora la declaració de la Unesco del 2018.

Per altra banda, l'Associació per la Pedra seca i l'Arquitectura Tradicional (APSAT) -inicialment anomenada Coordinadora d'Entitats per la Pedra Seca- organitza, des de 2002 i cada dos anys, la Trobada d'Estudis per la preservació de la pedra seca als Països Catalans, que també ha servit i serveix com a punt d'encontre entre professionals del gremi arreu del territori.

Problemàtiques del gremi

Ivana Ponsoda és margenera i arquitecta a la comarca del Comtat i forma part d'aquesta xarxa activa de professionals dedicades a la tècnica de la pedra en sec. Quan estudiava Arquitectura va participar en diferents serveis de voluntariat per inventariar construccions en pedra seca fins que, amb altres aficionades, va començar a ajudar la gent gran de Vistabella (l'Alcalatén) mentre reparaven les construccions, per aprendre'n i, així, mantenir viva la tècnica. Amb això, Ponsoda, conscienciant-se que la catalogació o l'inventari no té futur "si no hi ha gent que s'hi dedica", va decidir professionalitzar-s'hi. Des de 2011, fa cursos i formacions. "El problema és que els cursos que em fan fer són

Roger Solé,
marger d'Osona,
treballant
en un mur
/ LA FEIXA
PEDRA SECA

sempre d'iniciació o de cap de setmana, però això no és suficient per aprendre l'ofici", lamenta.

Així i tot, Ponsoda té una visió futura positiva, sobretot a partir de la declaració de la Unesco, perquè "ha implicat protegir l'ofici abans que les construccions". Però es mostra reticent amb les polítiques institucionals: no són suficients perquè, segons ella, hi ha una necessitat social i un requeriment per part de la població entorn de la pedra en sec que no té resposta "perquè l'excés de burocràcia dificulta les tramitacions de subvencions i implica polítiques de desconexió amb la gent que veritablement hi treballa". Concretament al

País Valencià, i en comparació a Catalunya i les Illes, la margera explica que la base associativa és menys potent i això fa a les professionals valencianes perdre força -tot i que avui dia també s'està gestant una entitat que enxarxe les qui s'hi dediquen professionalment.

Per la seua banda, Roger Solé és un marger d'Osona que treballa tant a les comarques gironines com a la Catalunya central. Es dedica a construir només amb la tècnica de la pedra en sec per "intentar donar continuïtat a l'ofici", tot i que també imparteix cursos, fa xarrades i conferències perquè considera que la difusió és necessària "perquè l'ofici continue". "Com més se'n par-

la, més funciona. És l'única manera per anar fent, com una bola de neu. Divulgar i ensenyar forma part del meu ofici", expressa.

Solé també ha estat un dels impulsors del Gremi de Margers de Catalunya, operatiu des de fa un any i mig. L'objectiu principal de l'entitat és poder generar un espai des d'on agrupar-se i dur a terme "feines col·lectives de més volum i amb gent formada sense haver de recórrer als professionals francesos", explica, "així com poder establir una formació més professionalitzada per mitjà d'una xarxa d'artesans que ja s'hi dediquen al territori".

Professionalitzar-se

L'any 2019 es va publicar al Butlletí Oficial de l'Estat (BOE) el certificat professional de construcció en pedra seca -és a dir, les característiques que han de presentar les construccions per merèixer aquesta qualificació-, arran d'una iniciativa del Gremi de Margers de Mallorca, que en va impulsar el procediment. Però, per ara, en cap lloc de l'Estat s'ha posat en marxa un pla de formació associat a l'obtenció d'aquest certificat oficial.

A la Catalunya Nord, és l'associació Artisans Bâisseurs en Pierre Sèche (ABPS) la que s'encarrega d'atorgar la titulació reconeguda pel Ministeri de Treball francès. Per aconseguir-la,

les professionals són seleccionades per un comitè d'experts i és a partir d'aquesta selecció que realitzen l'examen pràctic. Ara per ara, Roger Solé és l'únic marger català amb la titulació N2 d'*artisan bâtisseur*, la més elevada.

Per tant, des de l'associació Gremi de Margers de Catalunya, es vol impulsar també la creació d'una escola de margers seguint l'experiència francesa "perquè és el que està funcionant i dona confiança als tècnics", explica Solé. Això implicaria que el gremi fos l'entitat que supervise el certificat, de manera que se'n puga assegurar la transmissió fidel dels coneixements i de la tècnica "i que cap constructora sense aquests coneixements faça intrusisme laboral se'n puga apropiar per a obtenir licitacions", alerta Solé.

En la mateixa situació, a Andorra, les polítiques per la defensa de la pedra en sec segueixen un esquema triangular a través de la formació, el foment de la tècnica i les es-

tructures i el suport a altres administracions com els comunals. Lluís Segura, tècnic de patrimoni del govern del país pirinenc, explica que tant la col·laboració amb l'àrea de medi ambient com el suport privat de la Fundació Cal Pal han permès desenvolupar formacions en l'àmbit de la pedra en sec des de l'any 2018. Com a projecte de futur, esperen po-

**L'any 2018,
la Unesco va
incloure l'ofici
de margera
o margenera
al Patrimoni
Immaterial de
la Humanitat**

**Les Illes son l'únic
territori de l'Estat
espanyol que ha
iniciat un procés
d'acreditació
a partir de
l'experiència
en l'ofici**

Un taller de restauració d'una cabana de pedra en sec organitzat per CollaboraXpaisatge

der crear obra pública amb pedra seca. “Necessitem una formació reglada des del marc andorrà que ens permeti tenir professionals, perquè comptem amb gent que ha treballat la pedra en sec, però no amb el nivell professional suficient per donar formacions o per treballar-hi completament”, lamenta.

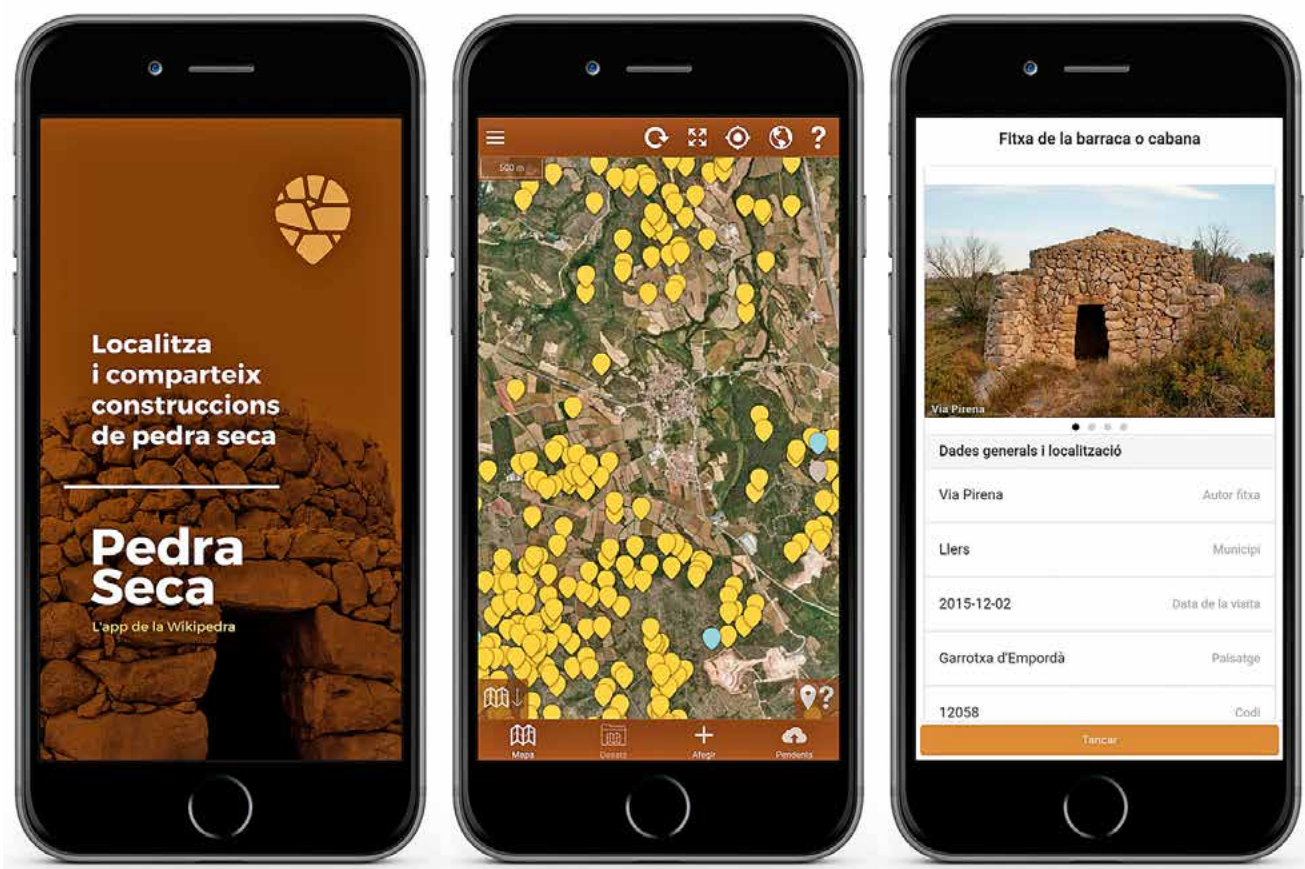
“No hi ha res escrit en aquest ofici, tot el que hem après ho hem fet amb la tradició oral, observant i amb la pràctica”, explica Lluç Mir, president del Gremi de Margers de Mallorca. Les Illes són l'única comunitat autònoma de l'Estat espanyol que ha començat un procés d'acreditació de professionals per a l'obtenció de la qual es requereix demostrar experiència amb diferent documentació com, per exemple, el fet d'haver estat almenys tres anys donades d'alta a l'ofici.

A Mallorca, el Gremi de Margers compta amb més de quaranta associades. A més de promoure la creació d'una escola, també ha dut a terme denúncies de males pràctiques i d'intrusisme perquè “se'ns tingui en compte com a professionals de la pedra, se'n valori la tècnica i l'opinió pública en prengui consciència”, apunta Mir. A més, des del Consell Insular de Mallorca es va promoure una brigada fixa que treballa específicament, a través de la gestió del gremi, en la restauració i creació de construccions d'aquest tipus.

La força del Gremi a Mallorca s'explica perquè la major part de professionals que en formen part avui

dia sorgeixen de l'escola de margers activada des dels anys vuitanta fins a les entrades del 2000, que es va veure aturada perquè no existia una qualificació professional per a les estudiants. “Som optimistes perquè hem aconseguit moltes fites conjuntament, però l'educació és fonamental perquè la gent jove, fins i tot aquella que no té una vocació inicial, pugui conèixer l'ofici i, potser, dedicar-s'hi”, manifesta Mir.

De fet, des del Gremi volen que la formació sigui pública, “però si l'administració no es mostra competent, ho farem nosaltres per la via privada”, assegura Mir. Per fer-ho possible, explica que, “si de veritat volen defensar el camp, la serra de Tramuntana i el treball dels nostres avis i àvies, han d'impulsar des d'ara mateix escoles de margenar, o el paisatge agrícola que coneixem desapareixerà amb tots els beneficis que comporta”, conclou. ●

L'aplicació de mòbil Wikipedra permet col·laborar en la catalogació de les construccions

Egipte, una altra frontera sud de la UE externalitzada

En els darrers mesos, Brussel·les ha apostat per augmentar la cooperació amb el Caire en matèria migratòria i de control fronterer, tot i els abusos sistemàtics a refugiades i migrants que es produeixen al país àrab

Marc Español
El Caire

A finals del mes de juny, el ministre d'Afers Exteriors egipci, Sameh Shoukry, i el cap de la diplomàcia de la Unió Europea (UE), Josep Borrell, van signar a Luxemburg un document que defineix les grans línies mestres de la relació entre el Caire i Brussel·les fins al 2027, entre les quals el tema migratori és un dels eixos fonamentals. L'acord de prioritats entre les parts es va signar després d'una trobada en què van participar diversos alts càrrecs de la diplomàcia dels 27.

Una de les qüestions que adreça el document resultant de la reunió és la cooperació en matèria de migració. Tal com constata l'escrit, la UE i Egipte mantenen una cooperació "sòlida, estratègica i integral" en aquest àmbit, i Brussel·les reconeix a l'administració del Caire una "gestió eficaç" de les fronteres i uns "resultats positius" en el control dels moviments migratoris "irregulars" i en l'acollida d'un "gran nombre de refugiats". La UE també va anticipar que continuarà donant suport als "esforços d'Egipte" en aquesta línia i que, d'acord amb les sol·licituds del Caire, intensificarà el seu compromís i assistència financera en el camp de la gestió de fronteres. Fora del text va quedar qualsevol menció a les sistemàtiques vulneracions de drets de les refugiades internacionals comeses per Egipte i documentades per diversos grups de defensa dels drets humans.

Uns dies abans de la publicació de l'acord bilateral va transcendir que una de les agències que probablement es beneficiarà d'aquest augment de l'ajuda financera en matèria migratòria és la guàrdia costanera egípcia. Segons un acord paral·lel que estan ultimant Brussel·les i el Caire, que ha estat difós pel digital *EU Observer*, aquesta agència rebrà en els mesos vinents 80 milions d'euros per frenar l'augment d'arribades de població procedent d'Egipte a les costes d'Itàlia que s'ha registrat

durant el primer semestre d'enguany. L'ambigüitat del text, però, deixa entreveure que serà el Caire qui decidirà com utilitzar bona part de l'ajuda rebuda, la qual cosa genera seriosos dubtes sobre un possible doble ús per reprimir també veus crítiques amb el règim d'Abdel Fattah al-Sisi.

A més, poc després de signar-se el document de prioritats, l'organització independent Plataforma de Refugiades a Egipte va alertar que les autoritats del país havien començat el procés per deportar per la força 21 sol·licitants d'asil eritrees i una de iemenita, detingudes en diferents comissaries de la província d'Assuan, al sud del país. Entre les afectades, que asseguruen enfrontar-se a greus riscos als seus estats de procedència, hi havia dos menors.

Topall a l'èxode eritreu

Els motius principals que semblen haver portat Brussel·les a estrènyer les relacions amb el Caire en matèria de migracions, com a part de la se-

va estratègia d'externalitzar el control de fronteres, inclouen -a banda de l'augment d'arribades a Itàlia- el rol que juga el país àrab en el control de fluxos migratoris a l'est i el nord d'Àfrica. Pel camí, la UE ha optat no només per obviar, sinó també per reforçar i legitimar l'agressiva política migratòria i de control de fronteres d'Egipte, que inclou abusos sistemàtics com detencions il·legals de refugiades i persones en moviment, maltractaments i deportacions.

Un cas paradigmàtic d'aquesta política és el tracte rebut per les refugiades procedents d'Eritrea. Des de l'estiu de l'any passat, les autoritats egípcies han deportat a la força més d'una setantena de persones originàries d'aquest estat després de retenir-les durant llargs períodes de temps de forma arbitrària, en condicions inhumanes i negant-les el dret a tramitar la sol·licitud d'asil, segons han denunciat diverses organitzacions. A més, de totes elles se n'ha perdut el rastre des que foren deportades a Asmara, la capital d'Eritrea.

El darrer cas que ha pogut documentar la Plataforma de Refugiades a Egipte va produir-se a mitjans del mes de març, quan les autoritats egípcies van deportar per la força 31 refugiades eritrees des del Caire fins a Asmara. A finals de maig, la mateixa plataforma va alertar que s'havien iniciat els procediments per deportar a Eritrea unes altres vuit sol·licitants d'asil, tot i que l'organització desconeix si finalment han estat expulsades. En el moment de publicar aquest article tampoc se sap el destí de les 31 deportades el mes de març i d'un ciutadà iemenita que es trobava en similars condicions.

En el cas de les eritrees, que figuren entre les principals comunitats de refugiades del món, els principals motius que les empenyen a marxar del seu país inclouen abusos brutals contra els drets humans i una crisi econòmica profunda. També el reclutament indefinit en un sistema de servei

A finals de març, segons la Plataforma de Refugiades a Egipte, les autoritats del Caire van deportar per la força 31 refugiades eritrees, de les quals no se n'ha sabut res més

El ministre d'Afers Exteriors egipci, Sameh Shoukry, amb Josep Borrell, alt representant de la UE per a Afers Exteriors / PREMSA UE

nacional estricte i de treballs forçats de l'Estat, que grups de drets humans i una comissió d'investigació de l'ONU han qualificat d'"explotació i esclavisme". La comissió de l'ONU també ha documentat com aquelles que són retornades al país després d'haver-ne fugit són sistemàticament detingudes, empresonades i maltractades.

Un dels principals destins de les qui, malgrat tot, n'acaben fugint, ha estat tradicionalment Egipte, on el president Al-Sisi insisteix que gairebé no hi ha refugiades com a tal, perquè el país les considera hostes. Tot i que molts elogiïen la seva retòrica, grups de defensa dels drets humans remarquen que la denominació de *refugiada* és en realitat vital, perquè defineix un estatus legal que garanteix una sèrie de drets. De manera que, com que no la reconeix, l'Estat egipci està, de fet, evitant haver de fer-se responsable de cobrir les necessitats bàsiques d'aquestes persones.

Abusos sistemàtics

En paral·lel a aquesta dinàmica, la Plataforma de Refugiades a Egipte ha pogut documentar més de 200 casos de persones d'origen eritreu que es troben en centres de detenció supervisats pel Ministeri de l'Interior després d'haver estat arrestades en entrar a territori egipci de forma irregular per tramitar la seva sol·licitud d'asil. D'altra banda, aquesta organització també va comptar més de 40.000 persones, entre potencials refugiades i migrades, arrestades en trànsit migratori entre el 2019 i mitjans del 2021 a les diferents fronteres del país, tot i que no està clar si es tracta d'una xifra precisa ni del destí de totes elles.

El que sí que es coneix, en canvi, és que el tracte rebut per les protagonistes de casos de detenció arbitrària sol incloure la negació del seu dret a conèixer els càrrecs que se'ls imputen, a un judici amb garanties, a disposar d'assistència legal i a presentar una sol·licitud d'asil a les oficines

L'Estat egipci ha rebut una ajuda milionària i assistència directa de la Unió Europea per millorar la coordinació amb Frontex, la policia fronterera de la UE

locals de l'agència de l'ONU per a les refugiades (ACNUR). A més, solen confinar-les en cel·les petites, en condicions inhumanes, sense rebre una alimentació ni una assistència mèdica adequades, sense poder fer exercici i sovint sense llum solar ni visites familiars, segons les denúncies de l'activisme prodrets humans. En els darrers mesos, a més, aquest tracte ha acabat sovint en deportacions forçoses, que van començar a accelerar-se per a les persones eritrees l'estiu passat.

De fet, un grup d'expertes de l'ONU ja va expressar a finals de 2021 la seva profunda preocupació

per la deportació forçosa de diverses persones de població d'origen eritreu a Egipte, i va recordar que aquelles que fugen de l'estat de la Banya d'Àfrica i són després retornades són considerades "traïdores" i sovint les detenen només arribar, les torturen i les retenen en condicions punitives.

Els casos de persones en moviment que no procedeixen d'Eritrea, per contra, estan menys documentats, en part degut a la sensibilitat de la qüestió i a l'opacitat del règim egipci. Però es tracta d'una praxi aparentment generalitzada entre persones d'altres nacionalitats, almenys africanes, segons han documentat grups de drets humans i han relatat a la DIRECTA diverses persones de procedència eritrea. La Plataforma de Refugiades a Egipte, al seu torn, també ha denunciat que algunes unitats de les forces de seguretat egípcies arresten de forma sistemàtica refugiades sudaneses i les obliguen a treballar per a elles temporalment abans d'abandonar-les al desert.

Malgrat aquesta allau de denúncies, la UE ha preferit fins al moment mirar cap a una altra banda i continuar estrenyent vincles amb Egipte en matèria migratòria i de control de fronteres en àmbits com el finançament, la formació i l'assessorament. Egipte també ha rebut com a part d'aquesta cooperació una ajuda milionària i assistència directa per part de Brussel·les per millorar la coordinació amb Frontex, la policia fronterera dels 27.

En aquesta línia, a mitjans del mes de novembre, la comissària d'Assumptes de l'Interior de la UE, Ylva Johansson, va deixar clar durant una visita oficial al Caire que Brussel·les "està disposada a aprofundir en la cooperació, amb suport financer, en matèria de migració en tots els seus aspectes", sense fer cap crítica de la política egípcia. Només tres dies després de la visita, les autoritats egípcies van deportar a la força set refugiades eritrees, entre les quals hi havia cinc menors. No se n'ha tornat a saber res més. ●

Unides per desarmar el silenci

Des d'Andalusia fins al Nord d'Irlanda, l'Uruguai i Alemanya, cinc dones prenen la paraula per recuperar les seves històries de lluita en diferents organitzacions revolucionàries

Berta Ruai

A finals dels anys seixanta, l'ex-miliciana América es va unir al Moviment d'Alliberament Nacional Tupamaros, un grup polític conegut per la seva guerrilla urbana a l'Uruguai, el mateix país on Margrit Schiller va viure com a exiliada política des del 1993 fins al 2003 per haver format part de la Fracció de l'Exèrcit Roig (RAF) als anys setanta. Aquesta és la mateixa dècada en què Mar Cambrollé va fundar a Andalusia el Moviment Homosexual d'Acció Revolucionària i Máire Drumm i Angela Nelson van ser empresonades per lluitar contra el domini britànic del nord d'Irlanda. Totes elles es van trobar a Barcelona del 10 al 12 de juny per participar en la tercera edició de les jornades Dones més enllà de les armes, organitzades pel grup transfeminista autònom Azadî Jin - La Màquia.

L'objectiu de la trobada, segons el col·lectiu impulsor, era recuperar la memòria històrica fora de l'hegemonia patriarcal, des del plantejament polític que la memòria és lluita. L'acte de recordar i compartir aquests relats va implicar també resistir a una de les eines més ferotges del poder: l'oblit. Recuperar la memòria de les dones i les identitats dissidents que han dedicat la seva vida a la lluita va ser vist per moltes de les presents com un doble exercici d'autodefensa. D'una banda, contraposar a la historiografia oficial que amaga les històries de lluita dels pobles i, d'altra, trencar amb el mite que molt sovint presenta la historiografia d'esquerres, on la dona és la creadora de vida, mare o parella de l'heroi guerriller. Les dones protagonistes de la trobada van tenir un rol actiu i de lideratge dins les seves organitzacions, però per a moltes va ser la primera vegada que explicaven la seva experiència públicament.

Les jornades Dones més enllà de les armes van recollir històries de lluita armada, però no a través d'una mirada virilitzada, sinó des de la posició que una arma per se no té cap fi revolucionari. En l'actualitat, totes sis relatores estan molt conven-

çudes de les idees que van moure les seves passes en aquella època. Ho relacionen amb un moment històric molt determinat i coincideixen a dir que avui no seria un mètode possible en la majoria de lluites, especialment a Occident, i no per falta de coratge i determinació, sinó pel context històric, geogràfic i d'avenç de la tecnologia repressiva.

Memòria de lluita

Tal com relata América, del grup de Dones Anarquistes de l'Uruguai, aquells anys va haver-hi un fenomen global que només s'entén dins d'uns equilibris històrics molt concrets, com van ser el joc de forces i la possibilitat d'obtenir armament que permetien l'existència de la Unió Soviètica i la Revolució Cubana: "Moltes de les dones que estàvem a primera línia, que érem el 50% del moviment, havíem estat influenciades per l'anarcosindicalista Débora Céspedes. El moviment dels Tupamaros era d'origen múltiple, el que ocorre és que amb la Revolució Cubana es va anar consolidant una línia marxista. La influència de Cuba va

fer que sorgís la guerrilla urbana en què em vaig integrar. Eren finals dels anys seixanta i veiem l'avenç del capitalisme, sentíem molt a prop l'imperialisme ianqui, els cops d'estat a l'Amèrica Llatina, i teníem la necessitat de lluitar. Vam entendre que havíem de combatre amb armes, va ser una de les formes de lluita, però més enllà de les armes, hem de continuar".

Les experiències narrades per les ponents van ser molt diverses. Mentre América va formar part d'un grup que era l'avantguarda armada d'un moviment popular de masses, Margrit Schiller militava a un grup clandestí de guerrilla urbana amb sensibilitat internacionalista. La RAF actuava contra l'imperialisme i el colonialisme econòmic, i tenia com a objectius les empreses que estaven espoliant Àfrica o que armaven els Estats Units en la guerra del Vietnam. Schiller va ser detinguda només iniciar la seva activitat política dins l'organització i gran part de la seva experiència la va viure a la presó i a l'exili.

Memòria de presó i repressió

L'experiència entre reixes també va ser molt diferent en la història de Schiller, que formava part d'un grup que no tenia suport popular, respecte a la de les preses republicanes del nord d'Irlanda, on la presó va significar continuar organitzades i formant part d'un procés revolucionari que buscava l'alliberament nacional d'un territori. Máire Drumm va néixer a una família polititzada. Un grup de paramilitars i agents del regne britànic van assassinar la seva mare, vicepresidenta del Sinn Féin, l'any 1976 a un llit d'hospital, mentre ella era a la presó. La seva companya Angela Nelson va ser regidora pel Sinn Féin, el partit nacionalista irlandès majoritari, fins a l'any 2015, quan va deixar el partit. Avui, les dues s'oposen als Acords de Divendres Sant -el procés de pau que ha modelat l'escenari polític actual al territori. Ho fan, afirmen, com un acte de dignitat i honor a totes les lluitadores per la llibertat assassinades per la

Les jornades Dones més enllà de les armes, organitzades per Azadî Jin - La Màquia, van aplegar les cinc ponents sota el principi que la memòria és lluita

Máire Drumm,
Mar Cabrellé
i Margrit Schiller,
tres de les dones
que van participar
en les jornades
Dones més enllà
de les armes, el
mes de juny a
Barcelona

causa independentista. Una posició molt diferent de la de figures com el difunt Martin McGuinness, excomandant de l'IRA i també líder del Sinn Féin, que es va reunir i encaixar la mà amb la reina britànica, va acabar sent viceministre principal del govern de la província sota l'auspici britànic.

Les participants a les jornades Dones més enllà de les armes també van compartir un relat comú en la necessitat de protegir al seu entorn sobre el seu passat. Als fills de Schiller, per exemple, la televisió alemanya els va voler entrevistar perquè expliquessin com havia estat "viure amb una terrorista": "Els meus fills van llençar la carta d'invitació a la paperera. Ho van fer perquè havien crescut durant el meu exili a Amèrica Llatina i això els fa estar, d'alguna manera, més orgullosos de la seva mare. Estic convençuda que si haguessin crescut a Alemanya, no tindrien aquesta relació positiva amb la meua experiència".

Memòria d'alliberament del cos

En una mostra de com la repressió actua en els cossos de les dones i, especialment, en els cossos de les dones trans, les jornades també van incloure el testimoni de Mar Cambrollé, que va participar en un dels fronts de la lluita antifranquista: el de l'alliberament sexual i de gènere. Ella no va aga-

La cita va intentar trencar el mite forjat per la historiografia d'esquerres que presenta la dona com a creadora de vida, parella o mare de l'heroi guerriller

far les armes perquè en aquell moment per les identitats dissidents no era possible formar part de grups marxistes leninistes armats a causa del masclisme i l'homofòbia que també hi imperava. Durant el franquisme, hi va arribar a haver 4.000 persones preses per la seva condició d'homosexual o dissidència de gènere, en aplicació de la llei so-

bre perillositat social. Cambrollé va participar en la primera manifestació de l'orgull a Barcelona el 1977: "El meu cos va ser la primera barricada. La identitat no es pot contenir. Era la neurosi o les barricades, i jo sempre vaig escollir les barricades".

El moviment demanava l'amnistia de les preses detingudes amb l'argument de la llei de perillositat social, l'abolició d'aquesta mateixa llei i la lliure utilització del cos. Les dues primeres reivindicacions es van aconseguir; la tercera, que avui en diríem l'autodeterminació de gènere, encara és una reivindicació dels col·lectius trans.

Les històries explicades per dones i dissidents de gènere són històries que s'expliquen en plural i amb humiliat. L'epistemologia transfeminista obre una escletxa per prendre el present i imaginar el futur en un moment on les dones i les identitats dissidents estan liderant i sostenint moviments de gran incidència política i social. Així ho compartia Amèrica en les seves reflexions finals de les sessions de Dones més enllà de les armes: "Hem de treballar per generar consciència col·lectiva. Pot semblar que el que estem fent ara és ínfim en relació amb el tema de les armes, però jo crec que el que fem és molt important, perquè estem construint un projecte dins del cadàver del capitalisme. Aquesta idea em dona molta esperança". ●

arc
Assegurem compromís

www.arc.coop

LA DESKOMUNAL

MENÚ DEL DIA
de dilluns a divendres de 8h a 16:30h

TAPES I PLATS DE CARTA
Dissabte de 13h a 16:30h

ladeskomunal.coop

La **Directa** utilitza els serveis de

foli verd
gràfiques

C/ de la Llibertat 44, Barcelona
foli@foliverd.net

Salut laboral per a persones i organitzacions.

Única cooperativa acreditada com a Servei de Prevenció Aliè.

SePrA sepra.coop

Cures Innovació Comunitat

COLÒMBIA, DE LA REVOLTA SOCIAL A LA **VICTÒRIA DE PETRO I MÁRQUEZ**

L'esclat social de maig i juny de 2021 ha sigut decisiu per l'arribada del primer tàndem progressista a la presidència i la vicepresidència del país, encara que aquest no era el seu objectiu principal

L'anàlisi de Berta Camprubí
Periodista al Cauca (Colòmbia)

L'enderrocament de l'estàtua de Sebastián de Belalcázar, sanguinari colonitzador espanyol arribat al territori que avui anomenem Colòmbia l'any 1536, donava el tret de sortida, el 28 d'abril de 2021, d'un esclat social que va durar prop de dos mesos. Incitat pel rebuig a una reforma tributària que prometia colpejar amb encara més duresa les classes empobrides ja extenuades per un any de pandèmia, la Colòmbia urbana, però també la rural, van sortir als carrers i carreteres a denunciar el govern d'Ivan Duque, liderat a l'ombra per l'expresident Álvaro Uribe Vélez, vinculat amb el paramilitarisme i el narcotràfic. Un any i escaig després, l'uribisme ha estat derrotat a les urnes pel Pacte Històric, coalició progressista encapçalada per l'exguerriller de l'M19 Gustavo Petro i la líder social afrocolombiana Francia Márquez.

El *Paro Nacional*, però, no tenia necessàriament com a objectiu principal un canvi de govern i, de fet, va començar amb un marcat to anticolonial, en contra de l'Estat i el sistema capitalista, arreu del país. La de Belalcázar a Cali -anomenada capital de la resistència durant aquells mesos- no va ser ni la primera ni l'última estàtua tombada. Durant la primera setmana de mobilitzacions van ser abatuts, amb crits de joia i alegria, monuments a major glòria de colonitzadors i esclavistes com Gonzalo Jiménez de Quesada, a Bogotá, o Julio Arboleda Pombo, a Popayán, fins als de grans herois considerats llibertadors d'Amèrica com Antonio Nariño o el mateix Simón Bolívar, passant per líders contemporanis com Misael Pastrana, expresident conservador responsable de massacres contra el moviment estudiantil als anys setanta.

“Hem tombat a Sebastián de Belalcázar en memòria del nostre

Manuel Rozental, de Pobles En Camí, adverteix del perill que la via insitucional “capturi potència” del moviment popular

cacic Petecuy, qui va lluitar contra la Corona espanyola perquè avui els seus nets i netes siguem lluitant per canviar aquest sistema de govern criminal que no respecta els drets de la Mare Terra”, asseguraven des del Moviment d'Autoritats Indígenes del Sud Occident colombià. De fet, ni els de la Mare Terra ni els humans: Lucas Villa, Juan Camilo Vargas, Sebastián Jacanamijoy, Nicolás Guerrero, Alison Meléndez, María Jovita Osorio o Cristian Castillo són algunes de les vuitanta persones assassinades per la repressió policial durant les jornades de protesta.

Més enllà dels símbols de la colonització, a moltes va sorprendre que tombessin Bolívar, conegut per conduir Colòmbia -juntament amb l'Equador, el Perú, Veneçuela i Bolívia- a la independència. Una independència, però, que va ser un simple traspàs de la Corona espanyola a les elits criolles de l'època sense desempallegar-se dels sistemes d'opressió a les poblacions indígenes, camperoles i afrodescendents. El 1810, de la colònia a la república, no van canviar massa les coses pels

sectors populars. I tampoc durant els dos segles següents.

Amb reflexions transformadores com aquestes, la revolta esclatada a Colòmbia, pocs mesos després de les de Xile i l'Equador, va servir alhora de classe d'història, de rearticulació d'organitzacions de base i d'enfortiment del teixit comunitari a barris i *veredas*. Una glopada de consciència social a la qual es deu sens dubte l'arribada a la residència presidencial Casa de Nariño del primer govern colombià progressista. Es pot considerar doncs que Petro i Márquez són una victòria de l'esclat social. Hi ha, però, qui, com Manuel Rozental, activista colombià del col·lectiu Pobles en Camí, opina que no és ben bé una victòria i dona un toc d'alerta: “Les sortides politicoelectorals o institucionals són una captura de la potència dels processos i moviments socials, una potència que es converteix en poder governamental, i la conseqüència és inevitablement negativa per als processos populars”, augura.

Segons Rozental, “sortir d'un sistema s'ha de fer cap enfora, no cap endins, i la sortida politicoelectoral acaba relegitimant l'estructura estatal que obliga els governs, encara que es denominin d'esquerres, a mantenir i reforçar els estats”. El representant de Pobles en Camí afegeix que “la gent, en realitat, es va aixecar contra una ordre capitalista colonial i patriarcal”, ordre que reproduceix sempre qualsevol estat.

Pot ser que el govern que s'inicia aquest 7 d'agost es converteixi només en una transició cap al que l'esclat social de 2021 anhelava. Del que no hi ha dubte és que el 19 de juny, dia dels comicis, l'alegria als carrers era generalitzada. I que deixar enrere l'uribisme és un assoliment històric en un país on la guerra i el narcotràfic són gairebé endèmics. ●

Art que brota entre les cendres

Després dels incendis, la cultura es posa al servei de la regeneració del territori i es recupera el significat etimològic de la paraula, de la mateixa família que ‘cultivar’

Ivet Eroles

Enguany s'està vivint una de les campanyes d'incendis forestals més difícils dels últims temps, però la culpa no és del foc. Els boscos mediterranis cremen, com sempre han fet. Però els incendis s'apaguen a l'hivern, quan es poden controlar. Moltes veus expertes assenyalen l'abandó de les pràctiques agrícoles, la manca de gestió forestal i el context d'emergència climàtica com a responsables d'aquest nou escenari d'incendis, amb simultaneïtat de focs que de vegades no es poden atacar amb contundència.

Quan els nostres padrins i padrines tan sols aixecaven uns pams de terra, el bosc es treballava. Se n'aprofitava la llenya i les bèsties el pasturaven i el mantenien net. Existien oficis com el de carbonera, avui potser només presents en algun museu. Hi havia camps de conreu disseminats arreu. És el que

s'anomena paisatge mosaic, vital per mantenir la biodiversitat i per controlar els incendis. Posant veu a tot plegat, ja s'ha fet habitual veure el rostre del bomber Marc Castellnou, cap del Grup de Reforç d'Actuacions Forestals (GRAF) de la Generalitat de Catalunya, als mitjans de comunicació. En les seves aparicions, Castellnou adverteix dels incendis que vindran, molt més devastadors i incontrolables.

En aquest nou paradigma, la cultura retorna a les seves arrels, al seu significat original, per contribuir a la resiliència del territori i de les comunitats que hi habiten. I és que aquest mot prové del llatí *cultus*, participi del verb *colere*, que significa “treballar la terra per obtenir-ne un profit”, és a dir, cultivar, conrear. Arran dels incendis, nombroses iniciatives artístiques i culturals broten com ho fan els llucs verds que s'obren pas »

Una intervenció artística en el marc del festival Cendrart, celebrat a Maials (el Segrià) el 2019 / CENDRART

» entre les cendres. És l'art que neix després de l'incendi, però també és l'art entès com a eina de prevenció d'incendis i com a actiu imprescindible de futur.

El plany de l'olivera

Quan l'any 2019 es van cremar els entorns de Flix, a la Ribera d'Ebre, on la periodista Laura Sangrà s'havia criat, va sentir l'impuls de reflexionar de forma comunitària sobre l'impacte del foc. És així com va néixer el festival Camí de cendra, després de l'incendi forestal de Ribera d'Ebre, el Segrià i les Garrigues, un dels més greus dels últims anys. “La primera vegada que vaig acompanyar al meu pare a veure els terrenys de la família, estava tot cremat, arrasat, es notava l'escalfor de la terra. I el meu pare em deia: ‘Com hauran plorat per dins estes oliveres’”. Sangrà tenia ganes de viure una catarsi col·lectiva a través del que ella creu que hauria de moure el món: la cultura i l'art. “A mi, el que em dona la vida i el que em fa aixecar molts matins és saber que hi ha gent que dedica el seu temps i el seu esforç a fer la vida més bella”, assegura la periodista de BTV. El 28 de setembre d'aquell any, Flix va acollir el festival i ho va fer amb un cartell a cost zero que estava farcit de personatges de renom. Es va sortejar una peça de ceràmica feta per Jordi Cuixart, ex-president d'Òmnium Cultural, i el forner del poble va fer un pa especial, el pa de cendra, negre per fora i verd per dins. De fet, es van anar “trenant les explicacions més naturalistes o científiques amb els formats més poètics”, tal com detalla Sangrà, per adaptar la proposta a totes les sensibilitats.

Aquesta periodista recorda les cares dels veïns i veïnes del poble mirant Maria Arnal i Marcel Bagés tocant damunt d'una barca: “La gent, la barca al mig de l'Ebre i ells cantant-li a la vida. Cadascú va fer el seu dol, el seu comiat, a través de la música”. “A la gent d'allà mai se'ns ha valorat, i aquell dia vam veure que no hem d'esperar que ningú ens vingui a valorar, que nosaltres som de traca i ja ho sabem fer”, vindica Laura Sangrà, que per impulsar el festival va comptar amb la complicitat i la implicació de les persones que viuen el dia a dia del seu poble. En aquesta direcció, el cap de setmana següent, l'Associació Capitonya - Ateneu Maialenc de Maials, a les Garrigues, va organitzar el Cendrart, una trobada d'art per la terra, una exposició a l'aire lliure, a dins del territori cremat, a on van participar trenta artistes. També estava en marxa la campanya “Rebrotem”, per recollir fons per fer costat a les persones i les zones més afectades per aquest incendi.

L'art del ritual

A Camí de cendra també hi va participar l'artista i bomber Marc Sellarès, que va rebre el reconeixement internacional amb el *Bosc de les creus*, una intervenció artística que va desenvolupar arran de l'incendi d'Òdena (l'Anoia) de l'any 2015. Aquest bomber sempre ha utilitzat l'art per canalitzar els seus processos personals i té dibuixos i escrits de tots els serveis complexos que ha hagut d'atendre. Després de l'incendi que va afectar la

seva zona, va tenir la idea de construir un bosc de creus en un lloc ben visible, a la carretera que va de Manresa a Montserrat. Prop de 500 mitjans internacionals se'n van fer ressò i el que havia començat amb 200 creus es va anar ampliant. “Aquí tenim una cultura cristiana i el dol tradicionalment era d'un any. Així doncs, vaig voler fer el bosc durant un any, passant-hi deu o dotze hores diàries amb sol, pluja, vent, fred... Era com reviure la vida dels meus avantpassats pagesos. Vaig fer un total de 1.293 creus, tantes com hectàrees s'havien cremat”, explica Sellarès. L'última creu la va construir el dia que es complia el primer aniversari de l'incendi; feia dotze metres. Tal com explica, “es tracta d'una peça efímera que s'acabarà quan neixin els arbres nous. De fet, vam acabar replantant espècies que són més resistents als incendis que es produiran en el clima que tindrem”. Quan Sellarès va participar en el Camí de cendra uns anys més tard, ho va fer amb una altra proposta, crear un bosc d'estels, que simbolitzen llavors d'esperança. De fet, en l'actualitat està desenvolupant un projecte d'hortos rurals als municipis afectats per l'incendi de la Ribera d'Ebre.

Els incendis també han marcat l'obra de Josep Serra i Tarragón, que s'autodefineix com artista d'ànima i metge de vocació. Serra va començar a pintar focs després de veure el documental *El gran silenci. Horta de Sant Joan* (2014), sobre l'incendi que l'any 2009 va posar fi a la vida de cinc bombers. Serra va entrar en contacte amb la Fundació Pau Costa, que treballa per la prevenció i la gestió dels incendis forestals. A partir d'aquell moment, va començar una estreta col·laboració amb la fundació, en concret pel que fa a la col·lecció Art&Fire, que reuneix obres sota la temàtica dels incendis i ha impulsat algunes exposicions. “És un art no gaire bonic, com la pintura de guerra, però

Maria Arnal
i Marcel Bagés
actuant al
festival Camí
de cendra
/ CAMÍ DE
CENDRA

La col·lecció
Art&Fire,
impulsada
per l'artista
Pep Serra,
aplega obres
inspirades en
els incendis
/ PAU COSTA
FOUNDATION

tot té la seva bellesa”, explica Serra i Tarragón. De fet, aquesta és una de les pinacoteques més grans d'Europa sobre incendis forestals, tenint en compte que la majoria d'obres que en formen part són d'aquest metge artista.

Comunitats resilientes

“L'art ens permet l'expressió simbòlica del patiment, de fet, hi ha autores que diuen que el trauma és el dolor no expressat, no compartit”, explica l'arterapeuta Irene Moulas. A part dels acompanyaments individuals, Moulas també es dedica a la resiliència comunitària, que és la capacitat de les comunitats a l'hora de reparar danys després d'una experiència dolorosa. I és que tal com apunten algunes autores, com Judith Herman, existeixen traumes col·lectius. Diu Moulas que “quan es passa d'una esfera individual a una col·lectiva, tota la comunitat ha

La programació cultural d'enguany a Santa Maria de Meià, que el juny va viure de prop l'incendi d'Artesa de Segre, girarà al voltant de la regeneració dels boscos

de poder fer una narració del que ha passat. Si no es fa, es generen traumes transgeneracionals”.

Seguint aquesta visió, un petit poble de la Noguera centrarà la seva activitat cultural d'enguany en el concepte de regeneració després dels incendis. Es tracta de Santa Maria de Meià, al Montsec de Rúbies. A mitjans del mes de juny, un incendi forestal que es va iniciar al terme municipal d'Artesa de Segre, a prop de Baldomar, va cremar unes 2.600 hectàrees. Des del municipi de Vilanova de Meià es veia com el foc s'aproximava, cremant part del terme. És per això que la iniciativa Santa Maria Cultural se centrarà en aquest tema. La proposta “neix d'un trasbals, de veure cremar el territori i de tenir per anys el bosc cremat i l'olor de cendra rere la cortina de verd de l'obaga”, explica Mercè Esteban, del Centre Cultural de Santa Maria. La proposta partirà de la cultura que neix de qui la cultiva, “d'aquelles persones que han mantingut viu el poble, els camins, els camps i els boscos”, juntament amb iniciatives d'altres territoris que poden resultar inspiradores. Entre les activitats destacades, durant el mes d'agost es donarà espai a l'expressió dels artistes locals i se celebrarà la 3a edició de les Memòries Vives, un espai de trobada on la gent gran comparteix els seus sabers a les altres generacions. Aquest any girarà al voltant de la vida al bosc i dels treballs que permetien una gestió forestal i territorial. En paraules d'Esteban: “L'art i la cultura emergeixen com a vies d'expressió de les incomoditats que s'enquisten a les memòries dels pobles i fan renéixer brots verds d'esperança de les cendres que han deixat experiències doloroses”.

COOPERATIVA AUTOGESTIONÀRIA
www.laciutatinvisible.coop
ATREVEIX-TE A IMAGINAR-LA

una altra economia és necessària
una altra forma d'estalviar ja és possible

coop57
serveis financers ètics i solidaris
www.coop57.coop

ger
ENTITAT
CULTURAL I
ESPORTIVA

C/ del PI 25. Ribes (Garraf), Països Catalans
08810. Tlf: 93 896 12 00. ger@mesvilaweb.com
...aquest estiu posem la directa amb la nova web
www.entitatger.cat

DEIXA'T MIRAR
ANUNCIA'T
A LA DIRECTA!

150.000 visites úniques mensuals al web
Més de 3.500 subscriptores
publicitat@directa.cat

malalletra

Un buit on poder triar

El relat de Núria Romay

“Si una cosa et fa por, fes-la”. Retorna la veu de la meua terapeuta, asseguda a la butaca de la consulta, a tocar de Gal·la Plàcidia. Un espai amb una lluminositat que repara i d’una pulcritud capaç de posar en ordre, a l’instant, la voràgine que creua amb mi la porta, la que em ve de dins, la que ja és d’ahir. “Si una cosa et fa por, fes-la”. Se’m repeteix aquesta melodia una i una altra vegada, pocs dies després d’haver brindat pels trenta-un. “Si una cosa et fa por, fes-la. Si ini quisi it fi pi, fis-li. Nyi nyi nyinyi, fes-la”. No us passa que quan algú toca el centre de la vostra diana i tomba a terra tots els mecanismes d’autodefensa haguts i per haver, aquells que heu edificat amb estratègies tant mentals com volàtils, llavors se us escola una petita dosi de rabieta que queda surant en l’aire, mig continguda, sense rumb, esperant ser alliberada de qualsevol forma?

Estic estirada sobre el fals parquet d’un estudi de pocs metres quadrats. Aquest pis és l’escenografia d’una etapa on he defensat l’autonomia i la soledat com mitjans de reconstrucció, el valor de les esquerdes, la bellesa d’una pell supervivent i la necessitat de dir-nos, sovint, paraules que cusen ferides. Sota les cervicals, noto el farcit del zafu de meditació.

Em pregunto en quin moment ha començat a tenir un ús pràctic més que no pas espiritual. Miro al sostre. Em deixo anar. El sostre és el més semblant a l’espai buit. Somric. Es pot estar sense fer res i no passa res, oi?

A la nevera tinc alguns productes en mal estat i un congelador que proporciona una quantitat de gel que no deu ser normal. El que no es cuida, es desgasta. Contrasta, aquest cúmul de glaç, amb la desgràcia climàtica i amb una temperatura asfixiant que, des del mes de juny, s’ha instal·lat entre les quatre parets d’aquesta llar que ofereix poques distàncies visuals. Surto per uns instants d’aquesta escena. I ric. Ric sola. Ric del meu panorama actual, de les transicions, de les situacions surrealistes amb les quals em trobo darrerament. Ric d’aquesta tendència a voler afrontar sola tots els moments importants, d’aquest patró que arrossego, d’aquest control que ja no em serveix. Ric de mi -cosa que intento fer sovint quan necessito deixar-me una mica en pau. Riure és una forma (una més) de descontrol i autoestima.

Les plantes estan ben seques. Però l’aloe resisteix. Em relaxa saber que, dins un test, no totes necessitem les mateixes condicions. El color groc de les fulles evidencia que, darrerament, he parat poques nits sobre el meu

llit. Les rego mentre els demano que no em tinguin gaire en compte l’absència de *mimo*. És important aprendre a ser a casa, em deia una amiga el dia abans de travessar la línia dels trenta. I si casa ja no és aquí o ja no és així? Escac i mat. “Si una cosa et fa por, fes-la”. “Si una cosa et fa por, fes-la”. Què hi deu haver camuflat rere aquest nomadisme d’algú que es deixa peces de roba repartides per totes bandes?

De sobte, el so de les claus de la veïna del tercer primera, amb qui m’hauré creuat unes tres vegades en aquest any i mig, em retorna a l’escena de diumenge passat, al tancament del pis on la persona amb qui ara comparteixo aprenentatges i descobertes havia construït un projecte de parella i de família de quatre.

Baixàvem a peu, des d’un quart, les restes de mobles desmuntats, de guies de viatges ja fets, de llibres en desús i de records encabits en caps de cartó. En buidar aquella llar, totes les estances van quedar -imagino- com el primer dia que devien entrar: netes, airejades, esperant ser omplertes per una nova quotidianitat. La incertesa és un factor comú dels inicis i dels finals. I, finalment, cop de porta. I gir de claus cap a la dreta. Tancada. I en separar-se, ell es va emocionar. I jo, per respecte, rere seu, no vaig gosar dir gairebé res. “Si una cosa et fa por, fes-la” -em repetia jo mentre el veia fer-se més complet,

afrontant cada canvi no volgut. Aquella escena m’estava fent de mirall: les meves zones de confort s’estan caducant, jo també busco tancar per obrir, endreçar per situar, acomiadar per iniciar. Vaig voler ser al seu costat. I és que hi hem de ser, oi? Com es pugui i des d’on es pugui, quan algú buida estances i genera nous espais. És una qüestió d’amor a la història. Vaig voler ser-hi, també, de la mateixa manera que ell va ser amb mi fent doscents setanta-nou quilòmetres per trobar-me amb l’arbre on, anys enrere, també la meua trajectòria i les meves seguretats s’estavellaven accidentalment. Nota mental: deixar-se acompanyar és una forma de valentia.

Estic estirada sobre el fals parquet d’aquest estudi de pocs metres quadrats. El dors toca terra, els talons toquen terra, els genolls toquen terra, les natges, la columna, aquest monyo d’estil informal i algun dels meus set txakres deuen tocar terra. Hi ha moments que són idonis per resoldre tot el que teníem pendent. És llavors quan es crea un espai buit entre el que hem alliberat i aquella sensació de no saber què vindrà. I s’escolen, entre la il·lusió i el desig de no vetat, el respecte, el vertigen i un mantra que dirigeix el següent pas: “si una cosa et fa por, fes-la”. ●

/ MIREIA PUJOL

ressenyες

Camins de llibertat en les plantacions de l'esclavitud

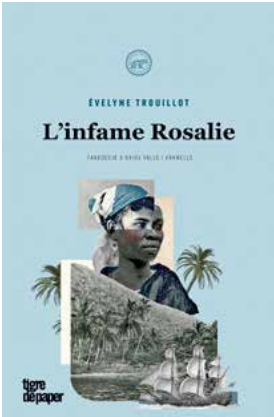
Sara Montesinos

Lisette fa malabars entre la supervivència i la ràbia. L'aclaparen les ganes de viure en trobades amb Vincent, però odia la seva pròpia existència de criolla en les plantacions de sucre. L'acompanyen persones esclavitzades que barregen ànimes rebels i històries de vida massacrades per la barbàrie de l'esclavitud. Michaud, Grann Charlotte, Gracieuse o Man Victor són algunes de les veus de la memòria descendents de la infàmia del vaixell *Rosalie*.
Diu Évelyne Trouillot en el postfaci que mai no va voler escriure una novel·la històrica i és difícil distingir què hi ha de ficció i de realitat en les 108 pàgines de *L'infame Rosalie*. L'obra va ser publicada l'any 2003 i aquest 2022 ha estat traduïda al català per Oriol Valls i Fornells de la mà de Tigre de Paper.
Tot i que el llibre narra un brutal malson ubicat a la colònia de Saint-Domingue (origen de l'actual Haití) el 1750, durant els anys de les plantacions de sucre colonials, en un moment de tensió pels constants enverina-

ments, *L'infame Rosalie* recull també la resistència cimarrona. Les revoltes que caminen cap a l'oest, l'autodefensa davant famílies colones com els Fayot i els cossos que es neguen a parir esclaus, són alguns dels horitzons de llibertat sembrats que recull Évelyne Trouillot.
Les pàgines d'aquest llibre, però, recorren també un camí cap al passat. Man Augustine, esgotada de records i amb la memòria marcada a la pell, espera que Lisette estigui preparada per conèixer el trajecte dels no criolls. Del trajecte en vaixell creuant l'Atlàntic i els crits dels qui, perdent el cap, saltaven al mar. Dels barracons on els esclavistes tancaven aquells que consideraven bestiar, l'època que, segons Man Augustine, és el dolor en carn viva. Lisette, però, necessitarà estar preparada per conèixer la història de Brigitte, l'eterna ombra i memòria misteriosa de la bèstia que va prendre partit fent nusos a un cordó.
Entre plantes de sucre i mirades a l'oest, Lisette acabarà descobrir secrets que la faran prendre decisions sense retorn. ●

NARRATIVA
L'infame Rosalie
Évelyne Trouillot
Tigre de Paper, 2022
108 pàgines

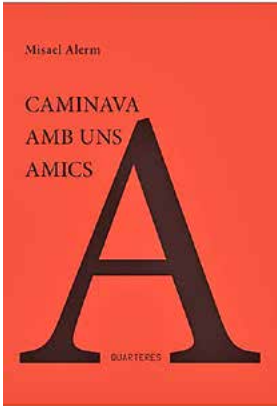

Amics als marges

Xavier Puig i Sedano

La poesia de Misael Alerm és una baricada davant un món que ens és hostil. “El foc que peta al marge”, en paraules del poeta.
Part dels textos ja havien estat publicats per la silenciosa Roure Edicions de Marc Valls. D'altres circulaven per correus electrònics entre persones de confiança. Ara, Tushita els agrupa tots a *Caminava amb uns amics*.
Un mot, *amics*, que es fa absolutament polític. Ho deixa intuir la cita del text “Ara” del Comitè Invisible que, inevitablement ens fa pensar en un altre llibre d'Alerm, *A nos amis*. I és que, donat el moment, veurem que els amics “just abans de l'aurora real, amb un escamot

molt ben pensat, han trencat els vidres d'un banc i hi han calat foc a dins”; o reparant “uns ponts trencats que ajunten l'olor i la possibilitat de viure”.
Indiscutiblement, el poemari és un text combatiu i de fons filosòfic. No descuida, però, la bellesa i el vers, que en són centre.
Una cura de les imatges que poua, entre d'altres, al fer de Perejaume. Se'l reconeix a “Montnegre” quan Alerm escriu: “no ens hauria de semblar estrany que, quan anem a la font i ens la trobem seca, en nom nostre i de la font que abeurava els que han mort, hom calli i llanci el càntir contra el que ens mata”. ●

POESIA
Caminava amb uns amics
Misael Alerm Pou
Tushita edicions
(2022)

Paradís perdut amb sol i platja

NARRATIVA
Panza de burro
Andrea Abreu
Editorial Barrett
(Sevilla, 2020)
176 pàgines

Josep Pimentel

Aquesta magnífica novel·la és l'òpera prima de la jove periodista de Tenerife Andrea Abreu.
És la història de dues amigues que tenen 10 anys, Isora i Shit; és la història d'aquestes dues amigues durant el període de vacances estivals a un barri qualsevol d'un poble de l'interior del nord de l'illa canària d'on prové l'autora. I és la història de dues nenes de la classe obrera que, tot i que viuen a una illa amb platja i sol, passen l'estiu al seu barri sempre emboirat i lluny de la platja.

La narradora és la Shit i els seus pares s'estan tot l'estiu treballant. La seva mare treballa netejant els hotels del sud de l'illa i les cases rurals de l'interior.
Viuen al paradís, però sense poder gaudir-ne en plenitud. Un element que fa la novel·la molt atractiva és el llenguatge col·loquial que utilitzen les protagonistes i la naturalitat amb el que ens el fa arribar l'autora. Una meravella.
L'estil comunicatiu és directe, els capítols són curts i la narrativa és pura poesia. Si obriu aquestes pàgines, no voldreu que s'acabin mai. ●

“Els conductors patim un esclavatge brutal”

Àlex Romaguera

Basilio Aragón, camioner i youtuber

Es passa la jornada transportant contenidors cap als diferents ports de l'Estat espanyol. Basilio Aragón, fill d'un matrimoni obrer provinent de Zamora i Vigo, continua fent aquesta feina malgrat les condicions que suporta com a membre d'un col·lectiu cada vegada més precaritzat. Així ho denuncia a través dels seus comptes a Twitter (@vigobulldog), Facebook (Basilio Vigo Punki) i YouTube (El Camionero Acrata TEIS). La seva irreverència, amarada d'ironia i dades sobre la crisi del sector, l'ha convertit en una veu incòmoda per les empreses i els partits més reaccionaris. “Soc d'esquerreres perquè tinc clar que la solució pels obrers mai no arribarà de la dreta”, afirma qui també és conegut com “El camioner roig”. Les seves últimes invectives han estat contra la vaga ordida per la patronal el mes de març o contra l'alcalde socialista de Vigo, Abel Caballero, que ha instal·lat una estàtua per retre culte a “los caídos por Dios y por España”.

T'has fet famós criticant les polítiques laborals del govern espanyol i les mentides que difon l'extrema dreta. D'on prové la teva consciència obrera i antifeixista?

Sempre l'he tinguda, perquè el meu pare havia estat arrestat per la Guàrdia Civil durant la Transició per organitzar assemblees i protestes en defensa dels treballadors.

Això t'ha portat a denunciar el frau que es produeix en el sector del transport en carretera?

Sí, entre altres coses, per la confusió interessada que la patronal escampa pels mitjans, segons la qual, la majoria de xòfers tenen el camió en propietat. En realitat, només hi ha 5.000. La resta, 227.000, som assalariats a qui les empreses exploten.

El marc regulador és deficitari?

El problema és que s'incompleix. Si es respectés, els camioners cobrarien una mitjana d'entre 2.000 i 2.500 euros mensuals. En canvi, rebem un salari paupèrrim que, en línies generals, oscil·la entre els mil i els 1.500 euros. De la mateixa manera que, malgrat contravenir l'article 38 del conveni laboral, no se'ns paguen les hores extres ni els plusos de nocturnitat i, quan ens desplacem a un altre país, hem de costejar-nos el menjar i l'allotjament. El frau és escandalós.

També vas oposar-te a la darrera vaga esgrimint que era instigada per la patronal, agrupada en el Comitè Nacional del Transport en Carretera (CNTC). Què buscava?

Es queixava que les empreses han d'assumir la feina de càrrega i descàrrega de mercaderia, si bé la llei estipula que correspon fer-ho a l'expedidor. I després reclamava ajudes perquè, segons assegura, calen més conductors quan, si se n'han perdut, ha sigut a costa de rebaixar salaris i carregar les despeses sobre les nostres esquenes. Amb aquestes condicions, no pot estranyar que ningú no vulgui pujar a un camió.

D'on treuen la mà d'obra?

Estableixen convenis amb el govern de l'Estat per portar xòfers de Romania i Polònia, incorporar persones sense sostre o militars majors de 45 anys que no poden continuar a l'exèrcit perquè no han ascendit. I ho fan mentre hi ha 90.000 assalariats inscrits al SEPE amb carnet de camió que podrien treballar.

Com ho fan?

A la zona de Llevant, algunes empreses cobren els conductors contractats a l'Europa de l'Est per dormir a la cabina del vehicle o munten pisos pastera on allotgen dotze xòfers provinents de Colòmbia o l'Equador. Camioners als qui, a més de pagar salaris molt baixos, els retiren el passaport fins que no amortitzen el cost del carnet. Com passa amb el tràfic de blanques, ara som els conductors qui patim un esclavatge brutal.

Com s'explica que, a diferència de l'Estat francès, no paralitzeu el país per condicionar la vida política?

Això té a veure amb l'escassa sindicació i, després, amb la desafecció que han provocat els dos grans sindicats, CCOO i UGT, que s'asseuen amb la patronal sense tenir en compte ni els delegats ni les organitzacions sindicals que, com

la CIG a Galícia, és majoritària en el sector. S'han convertit en *menjagambes*.

Heu pensat a crear cooperatives per no dependre d'aquesta dinàmica?

Ho hem intentat, però no ha sigut possible. Al marge del fet que les empreses creen falsos autònoms, impedeixen que els assalariats ens coordinem i, a través de l'amenaça, fan que la gent calli per por a represàlies o hagi de manifestar les seves crítiques des de l'anonimat. En el meu cas mateix, diversos empresaris volien pagar a l'empresa la meua liquidació perquè m'acomiadés. Per tant, tret de la feina que puguin fer la CIG a Galícia, la CUT a Aragó o LAB al País Basc, fins que els grans sindicats no es moguin, costarà revertir la situació i assolir uns llocs de treball justos i dignes. ●